

Příprava projektu zdravé mateřské školy

Bc. Lucie Zaťovičová

Bakalářská práce
2017

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Lucie Zaťovičová**
Osobní číslo: **H14699**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Příprava projektu zdravé mateřské školy**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury k problematice podpory zdraví v mateřských školách.

Vymezení terminologie a teoretických poznatků z oblasti zdravého životního stylu a výchovy ke zdraví.

Příprava projektu zdravé mateřské školy pro konkrétní mateřskou školu.

Ověření projektu v praxi a zpracování evaluačních závěrů.

Zpracování doporučení pro školy podporující zdraví.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

WIEGEROVÁ, Adriana. Učitel' – škola – zdravie, alebo, Pohľad na cieľový program zdravotnej výchovy cez názory a postoje učiteľov 1. stupňa základných škôl. Bratislava: Regent, 2005. ISBN 80-88904-37-4.

HAVLÍNOVÁ, Miluše. Zdravá mateřská škola. Praha: Portál, 1995. Výchova dětí od 3 do 8 let. ISBN 80-7178-048-0.

HAVLOVÁ, Jana, HAVLÍNOVÁ, Miluše a Eliška VENCÁLKOVÁ. Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole: aktualizovaný modelový program podpory zdraví (dokument a metodika). 3. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-487-8.

DAVID, Tricia. The Routledge international handbook of philosophies and theories of early childhood education and care. New York: Routledge, Taylor & Francis Group, 2016. ISBN 978-1-13-802281-2.

MOSS, Peter. Transformative change and real utopias in early childhood education: a story of democracy, experimentation and potentiality. New York, NY: Routledge, 2014. ISBN 978-0-415-65601-6.

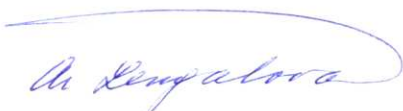
Vedoucí bakalářské práce: **doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, PhD.**

Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **25. listopadu 2016**

Termín odevzdání bakalářské práce: **26. dubna 2017**

Ve Zlíně dne 25. listopadu 2016

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, PhD.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 13. 12. 2016

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce je aplikačního charakteru a je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. V teoretické části jsou vymezena východiska tvorby školy podporující zdraví. Dále se práce zabývá kurikulem podpory zdraví, charakteristikou a zásadami podpory zdraví v mateřské škole a v poslední kapitole školním kurikulem, jeho osnovou, realizací a evaluací.

V praktické části je zpracovaný projekt-školní vzdělávací program podporující zdraví u dětí předškolního věku a v rámci projektu je vypracován program s aktivitami, který je následně evaluován a doporučen pro následné užití v praxi pro konkrétní mateřskou školu.

Klíčová slova: Škola podporující zdraví, podpora zdraví, výchova ke zdraví.

ABSTRACT

Bachelor thesis is the nature of the application and is divided into two parts - theory and practice. In the theoretical part are defined starting formation of health promoting schools. The thesis deals with health promotion curriculum, characteristics and principles of health promotion in preschool and in the last part the school curriculum, a syllabus, implementation and evaluation.

In the practical part is processed educational program that supports health of preschool children and the project is elaborated a program of activities which subsequently was evaluated and recommended for subsequent use in practice for a particular preschool.

Keywords: Health promoting School, health promotion, health education.

Poděkování

Ráda bych poděkovala paní doc. PaedDr. Adrianě Wiegerové, PhD. za odborné vedení mé bakalářské práce, poskytování cenných rad a velkou trpělivost.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	11
I TEORETICKÁ ČÁST.....	12
1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA TVORBY ŠKOLY PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ	13
1.1 CÍLE PROGRAMU PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ.....	13
1.2 PODPORA ZDRAVÍ.....	14
1.2.1 Program World Health Organization „Zdraví pro všechny ve 21. století “	14
1.3 VÝCHOVA KE ZDRAVÍ.....	15
2 KURIKULUM PODPORY ZDRAVÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE.....	17
2.1 CHARAKTERISTIKA KURIKULA PODPORY ZDRAVÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE.....	17
2.2 STRUKTURA RÁMCOVÉHO FORMÁLNÍHO KURIKULA PODPORY ZDRAVÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE.....	18
2.2.1 Klíčové kompetence podporující zdraví dospělého jedince.....	18
2.2.2 Kompetence podpory zdraví u předškolního dítěte	18
2.2.3 Oblasti vzdělávání v podpoře zdraví.....	19
2.3 INTEGRUJÍCÍ PRINCIPY PROGRAMU PODPORY ZDRAVÍ.....	21
2.3.1 Respekt k přirozeným lidským potřebám jednotlivce v celku společnosti a světa	21
2.3.2 Rozvíjení komunikace a spolupráce.....	22
2.4 ZÁSADY PODPORY ZDRAVÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE - PODMÍNKY FORMÁLNÍHO KURIKULA	23
3 ŠKOLNÍ KURIKULUM PODPORY ZDRAVÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE.....	29
3.1 OSNOVA ŠKOLNÍHO KURIKULA.....	30
3.2 REALIZACE ŠKOLNÍHO KURIKULA	30
3.2.1 Prožitkové učení dítěte v kurikulu podpory zdraví v mateřské škole	31
3.3 EVALUACE ŠKOLNÍHO KURIKULA PODPORY ZDRAVÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE.....	32
3.4 AUTOEVALUACE MATEŘSKÉ ŠKOLY PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ	32
3.4.1 Autoevaluace principů a zásad.....	34
3.4.2 Autoevaluace formálního kurikula.....	34
3.4.3 Prostředky autoevaluace a vedení jejich záznamů:	35
II PRAKTICKÁ ČÁST	37
4 PŘEDSTAVENÍ ŠKOLY	38
4.1 ZÁKLADNÍ ÚDAJE O ŠKOLE	38
4.2 CHARAKTERISTIKA A UMÍSTĚNÍ ŠKOLY	38
4.3 ORGANIZAČNÍ USPOŘÁDÁNÍ ŠKOLY.....	39

5	CHARAKTERISTIKA PROGRAMU	41
5.1	FILOZOFIE VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU	41
5.1.1	Integrované principy podpory zdraví	41
5.1.2	Dlouhodobé záměry rozvoje	42
5.2	NEFORMÁLNÍ KURIKULUM – PODMÍNKY VZDĚLÁVÁNÍ	43
5.3	FORMÁLNÍ KURIKULUM.....	49
6	TEMATICKÝ CELEK: „PO NAŠEM, RADUJEM SE A ŽIJEM“	51
6.1	VÍM, KDO JSEM, KAM PATŘÍM (IDENTITA).....	51
6.2	V NOUZI POZNÁŠ PŘÍTELE (SPOLEČENSTVÍ)	51
6.3	PODZIM PŘIKÁŽE, JARO UKÁŽE (ZMĚNY V PŘÍRODĚ).....	52
6.4	KDYŽ SE CHCE, VŠECHNO JDE (AKTIVITA)	53
6.5	VE ZDRAVÉM TĚLE, ZDRAVÝ DUCH (ZDRAVÝ ŽIVOTNÍ STYL).....	54
7	TŘÍDNÍ KURIKULUM.....	55
7.1	PEDAGOGICKÉ METODY.....	56
8	EVALUACE.....	57
8.1	TŘÍDNÍ KURIKULUM	57
8.2	ŠKOLNÍ KURIKULUM.....	58
8.3	VÝROČNÍ HODNOCENÍ ČINNOSTI MATEŘSKÉ ŠKOLY PODLE POŽADAVKŮ ZŘIZOVATELE	58
9	AKTIVITY VYCHÁZEJÍCÍ Z TŘÍDNÍHO KURIKULA PROGRAMU MATEŘSKÉ ŠKOLY PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ	59
10	PROGRAM PROJEKTU	61
10.1	KOBLIHY	61
10.2	MASKY.....	64
10.3	VÝROBA JITRNIC	66
10.4	NÁVŠTĚVA KNIHOVNY	67
10.5	VÝROBA KNIHY	69
10.6	KVĚTINOVÝ ZÁVĚS.....	71
10.7	BYLINKOVÁ ZAHRÁDKA	72
10.8	VÝPRAVA ZA SNĚŽENKOU	74
10.9	OVOCNÝ SALÁT.....	75
10.10	TIK, TAK HODINY.....	77
11	HODNOCENÍ A EVALUACE.....	79
	ZÁVĚR	81

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	82
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	84
SEZNAM OBRÁZKŮ	86
SEZNAM TABULEK.....	87

ÚVOD

V dnešní době, která je, krom jiného, velice hektická nám kolikrát unikají zásadní věci, které by pro nás měly být prvořadé. Každý rodič chce bezpochybně pro svoje děti to nejlepší, ale kolikrát možná přemírou nedostatkem času, únavou nebo jen neznalostí nedokáže posoudit, zda to, jak k u určitým věcem přistupuje, je správné a jaký to může mít vliv na další život dítěte. Chránit a posilovat zdraví znamená pozitivně působit na všechny jeho složky. Důležitou roli přitom hraje životní styl jednotlivce i skupiny. Životní styl a chování, které zdraví podporují, je třeba vytvářet již v předškolním a školním věku dítěte, kdy se návyky a postoje upevňují nejtrvaleji. Nejsnáze se vytvářejí spontánně, přímou zkušeností dítěte, tzn. tím, že dítě kolem sebe vidí příklady zdravého chování a také tím, že žije ve zdravě utvářených životních podmínkách. Nejvýznamnějšími aktéry procesu podpory zdraví jsou již zmiňovaní rodiče, ale i pedagogové. Proto je klíčovou institucí pro realizaci podpory zdraví právě škola. Cílem mojí práce s názvem „Příprava projektu zdravé mateřské školy“, je prezentovat současné poznatky o výchově ke zdraví, popsat možnosti podpory zdraví v podmínkách mateřské školy a navrhnou a ověřit Kurikulum podpory zdraví pro mateřskou školu. V teoretické části se zaměřuji na teoretická východiska tvorby školy podporující zdraví, na kurikulum podpory zdraví v mateřské škole a na školní kurikulum podpory zdraví.

Aplikační část tvoří projekt ve formě školního vzdělávacího programu pro konkrétní mateřskou školu, který obsahuje vizi rozvoje podpory zdraví v tomto zařízení. Doposud zde žádný takový program neexistoval. Snažila jsem se při jeho sestavování myslet na to, aby odpovídal požadavkům kladeným na školy zapojených v programu podpory zdraví a poté v rámci projektu vytvořím program, který následně odzkouším a pokusím se tak zjistit jeho vhodnost a použitelnost v praxi v dané mateřské škole.

Při jeho vytváření jsem se snažila, aby reflektoval aktuální situaci, možnosti i slabiny zařízení. Výsledkem je, jak doufám, dokument skutečně použitelný v praxi.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA TVORBY ŠKOLY PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ

V předškolním věku dochází k budování všeho, co bude hrát v dalším vývoji osobnosti člověka velký význam. Nejvíce si člověk osvojí návyky, dovednosti, chování podporující zdraví, když se jim začne učit co nejdříve. Zdraví se týká nejen člověka, ale i prostředí, které ho obklopuje. Proto je důležité, aby se ti všichni, kteří se podílejí na výchově a vzdělávání dětí v předškolním věku snažili aktivně podporovat zdraví a přičinili se o zdravé, bezpečné a podnětné prostředí nejen pro děti, ale i pro sebe.

Průcha, Walterová, Mareš (2008, s. 311) charakterizují Zdravou školu jako „mezinárodní program podpory zdraví ve škole, který je rozvíjený za spolupráce Světové zdravotnické organizace, Evropské unie a Rady Evropy.“ Do programu se školy mohou zapojit na různých úrovních, členství v evropské, národní nebo regionální síti. V České republice je jednatelem Státní zdravotní ústav v Praze. V České republice vznikl v roce 1996 projekt „Zdravá mateřská škola“, který je podporovaný Ministerstvem zdravotnictví ČR a doporučený MŠMT ČR.

Škola, která přijala program Zdravá škola a rozhodla se tak podporovat zdraví ve všech jeho podobách, přistoupila tím na určitá filozofická východiska a principy své činnosti. Proč je právě zdraví, ať již v oblasti tělesné, duchovní či duševní, tím aspektem, o němž si dovoluujeme tvrdit, že prolíná celou činností školy?

Důvody jsou tři:

- **zdraví je hodnotou, kterou uznávají všichni,**
- **současné pojetí zdraví klade důraz na souvislosti,**
- **na zdraví člověka má významný vliv jeho chování a způsob života.**

Člověk má možnost ovlivňovat své zdraví ve všech jeho podobách tím, že zdraví se stane jednou z priorit jeho života. Naučí se pozitivně komunikovat se světem, být citově pozitivní, pozitivně myslet, řešit problémy a zvládat stres. Dodržuje životosprávu, respektuje vyváženě všechny své potřeby (Havlíková a kol., 1998, s. 20).

1.1 Cíle programu podporující zdraví

„Stěžejním cílem programu Škola podporující zdraví a jeho kurikula je, aby se děti již od mateřské školy naučily postojům, které spočívají v úctě ke zdraví, a praktickým

dovednostem chránícím zdraví. Tento cíl se týká i dospělých ve škole. Učitelé, rodiče a další zúčastnění ve škole podporující zdraví se učí úctě ke zdraví podobně jako jejich svěřenci, neboť tento postoj má pro člověka význam v kterémkoli věku a po celý život. Každý z nás by měl dosáhnout kompetencí člověka podporujícího zdraví také proto, že děti i mladí lidé se nejlépe učí napodobováním našich postojů a chování“ (Havlíková a kol., 2008, s. 18).

Na cíle dle Havlíkové (1995) můžeme nahlížet z hlediska:

- **Podpory současného zdraví** – pohoda po stránce tělesné, společenské i psychické, kterou by dítě mělo pociťovat během pobytu v mateřské škole
- **Podpory budoucího zdraví** – učíme děti daným návykům a dovednostem v oblasti zdravého životního stylu tak, aby byly odolné vůči patologickým jevům ovlivňující jejich zdraví.

Aby bylo dosaženo optimální podpory zdraví u dětí předškolního věku, měli by se oba tyto cíle vzájemně prolínat a doplňovat, a tak na děti působit, kdy je jim vlastní učení prožíváním a zkušenostmi a cíle tak můžeme přirozeně aplikovat do výchovně vzdělávacích činností a vybrat takové činnosti, které budou vhodné k podpoře zdraví a správnému vývoji dítěte.

1.2 Podpora zdraví

Zdraví je v lidském životě ústřední hodnotou a je nutné jej podporovat. Je nutné ho chápat jako integrovaný celek.

1.2.1 Program World Health Organization „Zdraví pro všechny ve 21. století“

Nejnámější definici zdraví publikovala Světová zdravotnická organizace WHO (World Health Organization). Tato definice v originále z roku 1946 říká, že: „*Health is a state of complete physical, mental and social well-being and not merely the absence of disease and infirmity*“, tzn. zdraví je stav úplné fyzické, duševní a sociální pohody, a nikoli pouze nepřítomnost nemoci nebo vady.

1.3 Výchova ke zdraví

„Výchova ke zdraví má důležitý úkol, a to změnit chování lidí tak, aby si uvědomili nutnost přechodu z oblasti léčení nemocí do oblasti podpory zdraví a prevence“ (Machová, 2009, s. 15).

Bašková ve své knize *Výchova k zdraví* (2009) uvádí, že výchova ke zdraví je obor interdisciplinárního charakteru, jehož posláním je rozšiřovat vědomosti, formovat návyky a postoje zaměřené na ochranu a podporu zdraví. Využívá poznatky z medicíny i jiných společenských a přírodních disciplín, tudíž i pedagogiky, psychologie, informatiky a podobně. Výchova ke zdraví je významnou součástí širší celospolečenské ochrany a podpory zdraví s cílem motivovat obyvatelstvo k aktivní účasti na upevňování, ochraně a podpoře svého zdraví a tím i zdraví celé populace.

Výchova ke zdraví zahrnuje činnosti, jejichž cílem je poskytnout lidem dostatek informací o možnostech a způsobech, jak předcházet nemocem, zlepšit jejich znalosti, motivovat je, ovlivnit jejich postoje a přivést je až k aktivnímu zájmu o své zdraví a ke změně chování vedoucí k posílení zdraví. Nachází se zde možnost naučit se své zdraví chránit, upevňovat a také rozvíjet (Čeledová, Čevela, 2010).

Výchova ke zdraví je orientována na:

- jednotlivce a jeho rodinu
- zdraví, nemoc,
- skupiny obyvatelstva
- s ohledem na věkové skupiny, pacient s určitou diagnózou, ženy se speciální problematikou, lidé pracující či žijící v určitém rizikovém prostředí (Bašková, 2009).

Podle Čeledové (2010) musí být výchova ke zdraví také soustavná a systematická, konkrétní a srozumitelná a také musí být podložena novými poznatky vědy. Na zdravotní výchově se podílí hlavně resort zdravotnictví, který za zdravotní výchovu také zodpovídá. Měla by být záležitostí zdravotních pracovníků, ale také by se na ní měli podílet všichni, kteří nějak ovlivňují chování lidí (například rodiče, učitelé, umělci, politici, novináři a spousta dalších osob). Výchova by měla být zaměřena především na děti a mládež, protože zdravé životní návyky se nejvíce vytváří a ovlivňují již od dětství (Čevela a kol., 2009).

K úlohám výchovy ke zdraví dle Wiegerové (2005) patří také:

- vedení dětí, mládeže a dospělých k zodpovědnému zdravému chování,
- utvrzování pozitivních postojů ke zdraví,
- rozvíjení informovanosti o otázkách, které souvisí se zdravím,
- rozvíjení pozitivních postojů člověka k nejrůznějším zdravotním otázkám, které plynou ze zdravého způsobu života každého z nás.

Výchova ke zdraví by měla být zaměřena na co nejnižší věkové skupiny obyvatel, neboť příslušné dovednosti, návyky a postoje se vytvářejí již v dětství a při náležité motivaci a posilování přetrvávají i v dospělosti. Snahou výchovy ke zdraví je však motivovat jednotlivce bez ohledu na věk k péči o své zdraví. (Machová, Kubátová, 2016)

Člověk, který pečuje o své zdraví, považuje za přirozené pečovat i o zdraví svých blízkých a svého okolí, a proto by měl mít každý člověk přiměřené znalosti a vědomosti o tom, jak o své zdraví pečovat. Z těchto důvodů zahrnuje výchova ke zdraví činnosti, které zvyšují zdravotní povědomí jedince i celé společnosti, rozšiřují znalosti o zdraví a učí zdravému životnímu stylu a odpovědnosti za své zdraví, přičemž největší důraz klade na prevenci při ochraně zdraví a odpovědnost každého člověka za své zdraví. (Čeledová, Čevela, 2010)

Mezi činitele, které utvářejí a ovlivňují zdraví, patří především způsob života, zdravotně preventivní chování, kvalita mezilidských vztahů a kvalita životního prostředí. Cílem výchovy ke zdraví je proto pomoci utvářet a postupně rozvíjet rozhodující dovednosti, které mají význam pro zdravý život, a to ve všech parametrech – tělesném, duševním i sociálním. (Čevela, Čeledová, Dolanský, 2009)

„Výchova ke zdraví má smysl, je-li současně založena na praktikování všeho, co zdraví prospívá, a vyloučení toho, co mu škodí. Tedy na vytváření podmínek pro pohodu v mateřské škole.“ (Havlínová, 1995, s. 17)

Wiegerová (2005) uvádí, že existují určité problémy s vedením výchovy ke zdraví do systému práce školy, které pramení:

- z nepochopení podstaty výchovy ke zdraví a podpory zdraví,
- z nízkého zdravotního povědomí učitelů,
- ze striktního dodržování učebních osnov,
- z větší informovanosti žáků v porovnání s jejich učiteli,
- z nedostatku vhodných odborných publikací, které by učitele obeznámily s úlohami a směřováním výchovy ke zdraví v současnosti.

2 KURIKULUM PODPORY ZDRAVÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE

Kurikulum podpory zdraví v MŠ vychází ze dvou rámců. Jedním z nich je **současná vzdělávací a kurikulární strategie ČR**. Druhý rámec vychází ze **dvou verzí modelového či rámcového projektu pro podporu zdraví v mateřských školách v ČR z let 1995 a 2000**. Toto kurikulum vychází z filosofie a principů modelu podpory zdraví v MŠ. Je kurikulem rámcovým, což znamená, že každá mateřská škola podporující zdraví, vytváří na základě tohoto kurikula své vlastní školní kurikulum a poté si každá třída mateřské školy vypracuje kurikulum třídní. Kurikulum podpory zdraví je metodickým vodítkem, jak vzdělávací program zpracovat v logických souvislostech a krocích. Současně odpovídá za to, že splní požadavky Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (Havlínová a kol., 2008, s. 10).

Kurikulum je termín, který v současnosti není jasně definovaný. Můžeme se setkat s mnoha definicemi. Dle Průchy (2005) se jedná o dokument, který zahrnuje vše, co souvisí se vzdělávacím obsahem, tedy cíle, kompetence, organizace a čas, ale i plánování, realizace a hodnocení.

Jak jsem již zmínila **formální kurikulum** zahrnuje vzdělávací obsah rámcové cíle, podtémata, cílové kompetence a tematické části. **Neformální kurikulum** skrývá pod svým názvem v praxi podmínky vzdělávání. Tyto podmínky si každá mateřská škola stanoví tak, aby svůj záměr směřovala k naplnění vzdělávacích záměrů, které náleží dané mateřské škole, jejich podmínkám a potřebám. Součástí jsou také dva integrující principy a dvanáct zásad programu podpory zdraví (Havlínová, 2008).

2.1 Charakteristika kurikula podpory zdraví v mateřské škole

Kompetence popsány dle RVP PV, jsou definovány jako určitý soubor požadavků, které jsou kladeny na vzdělávání. Dle Smolíkové (2006) klíčové kompetence zahrnují soubor poznatků (vědomostí, dovedností a schopností), které jsou použitelné v běžném životě. Kompetence, které by mělo zvládnout dítě na konci předškolního věku, jsou odvozeny z kompetencí dospělého člověka podporujícího zdraví.

2.2 Struktura rámcového formálního kurikula podpory zdraví v mateřské škole

Rámcové formální kurikulum podpory zdraví je tvořeno sedmi částmi. Jsou seřazeny ve sledu, který zachycuje jejich provázanost a současně dává najevo, že kurikulum pojmáme jako proces postupných kroků, podle kterého se řídí ti, kteří budou z jeho rámcových předpokladů tvořit školní kurikulum a třídní kurikulum.

1. Klíčové kompetence podporující zdraví dospělého jedince
2. Kompetence podpory zdraví u předškolního dítěte
3. Oblasti vzdělávání v podpoře zdraví (obsah)
4. Dílčí cíle vzdělávání k podpoře zdraví (dílčí cíle)
5. Činnosti dětí
6. Ukazatele dosaženého vzdělání
7. Rizika ohrožující proces vzdělávání

2.2.1 Klíčové kompetence podporující zdraví dospělého jedince

„Kurikulem podpory zdraví chceme vzdělávání a působení v MŠ nasměrovat ke kompetencím dospělého jedince.“ (Havlíková 2008, s. 93)

Vizí je, aby se děti a mladí lidé naučili vnímat zdraví jako hodnotu, která je pro plnohodnotný život nenahraditelná.

Dospělý člověk podporující zdraví oplývá těmito kompetencemi:

- Rozumí holistickému pojetí zdraví, pojmům podpory zdraví a prevenci nemocí.
- Uvědomuje si, že zdraví je prioritou pro každého jedince.
- Dovede řešit problémy a řeší je.
- Je odpovědný za vlastní chování a způsob, jakým žije.
- Posiluje duševní odolnost.
- Ovládá komunikační dovednosti a spolupráci
- Aktivně se zaměřuje na podmínky a prostředí důležité pro zdraví všech.

2.2.2 Kompetence podpory zdraví u předškolního dítěte

Kompetence předškolního věku nejsou v kurikulu podpory zdraví stanoveny jako pevné normy, které má dítě splnit. Jejich záměrem je nastavit směr, příslib budoucí kompetence (Havlíková a kol., 2000, s. 94). Většina kompetencí dítěte předškolního věku vycházejí z klíčových kompetencí dospělého jedince, předpokládá kooperaci formálního

a neformálního kurikula, které jsou navíc rozšířené o takové cíle, které odpovídají věku předškolního dítěte.

2.2.3 Oblasti vzdělávání v podpoře zdraví

Přehled oblastí a podoblastí podpory zdraví v mateřské škole:

Oblast BIOLOGICKÁ

„Hlavním úkolem kurikula podpory zdraví v biologické oblasti je, aby se dítě v předškolním věku dobře identifikovalo se svým tělem, mělo představu o jeho skladbě a funkcích, odlišilo stav zdraví a nemoci, umělo pečovat o biologické potřeby kulturním způsobem (osobní hygiena, sebeobsluha), prospívalo svému tělu aktivním pohybem, zdravě komponovanou a připravenou stravou (výživa) a neohrožovalo svoje zdraví a život riskantními aktivitami.“ (Havlínová, 2008, s. 96)

Podoblasti:

- Lidské tělo a aktivní pohyb
- Sebeobsluha
- Zdravá výživa
- Bezpečnost a ochrana zdraví

Oblast PSYCHOLOGICKÁ

„Hlavním úkolem kurikula podpory zdraví v psychologické oblasti je rozvíjet přirozené vývojové předpoklady dítěte v předškolním věku tak, aby poznávalo a prožívalo svět kolem sebe a vědělo si rady samo se sebou, tzn. podporovat jeho spontánní zvědavost a rozvíjet poznávací dovednosti a city, podporovat jeho prožívání a učit ho sebeovládání, podporovat sebedůvěru a učit ho sebepoznání a sebehodnocení.“ (Havlínová, 2008, s. 97)

Podoblasti:

- Poznávání
- Prožívání
- Sebepojetí

Oblast INTERPERSONÁLNÍ

„Hlavním úkolem kurikula podpory zdraví v interpersonální oblasti je podporovat v dítěti přirozenou potřebu kontaktu, komunikace a součinnosti s druhými lidmi a povýšit ji na úroveň kultivovaných způsobů, v nichž dítě nabude chuti se samo zdokonalovat.

Ze vztahů, které dítě získává teprve výchovou, kultivujeme jeho schopnost vnímat a respektovat druhého člověka jako individualitu a být k odlišnostem druhého tolerantní.“ (Havlíková, 2008, s. 96)

Podoblasti:

- Respekt a tolerance
- Komunikace
- Spolupráce

Oblast SOCIÁLNĚ-KULTURNÍ

„Hlavním úkolem kurikula podpory zdraví v sociálně-kulturní oblasti je připravovat dítě na budoucí sociální role v soukromém, pracovním i veřejném životě v demokratické společnosti, na dodržování práv a povinností, respektování pravidel chování, na přijetí společenských, kulturních a etických hodnot, mezi nimiž by zdraví mělo být hodnotou uctívanou jako předpoklad jejich udržitelnosti.“ (Havlíková 2008, s. 98)

Podoblasti:

- Rodina a domov
- Škola mateřská a základní
- Obec a země

Oblast ENVIRONMENTÁLNÍ

„Hlavním úkolem kurikula podpory zdraví v environmentální oblasti je přispět k tomu, aby dítě předškolního věku pochopilo, že prostředím je všechno kolem nás, lidé, společnost i příroda, aby bylo schopno orientovat se v jednoduchých jevech a dějích, které ho bezprostředně obklopují, aby je dovedlo zhodnotit, zvažovalo rizika a přínosy a podle toho jednalo, aby se naučilo odpovědnosti za důsledky svého chování ve vztahu k prostředí, naučilo se některým dovednostem k jeho ochraně a tvorbě a podílelo se na péči o prostředí.“ (Havlíková, 2008, s. 99)

Podoblasti:

- Souvislosti
- Vývoj a změna
- Rozmanitost
- Ovlivňování člověkem

2.3 Integrovaní principy programu podpory zdraví

Integrovaní principy neboli podmínky vzdělávání jsou součástí neformálního kurikula podpory zdraví v mateřské škole a jsou založeny na dvou, vzájemně se prolínajících principech:

- **Respekt k přirozeným lidským potřebám jednotlivce v celku společnosti a světa**
- **Rozvíjení komunikace a spolupráce**

Respekt k přirozeným lidským potřebám jednotlivce je považován za nejdůležitější postoj, který škola podporující zdraví rozvíjí nejen u žáků, ale i učitelů a rodičů a který se promítá do tvorby odpovídajících podmínek vzdělávací činnosti. Rozvíjení komunikace a spolupráce je považováno za proces osvojování stěžejních dovedností, jejichž prostřednictvím škola podporující zdraví dokáže uspokojovat potřeby jednotlivce v kontextu společnosti a světa a současně žáky lépe vzdělávat. (Havlíková, 2008)

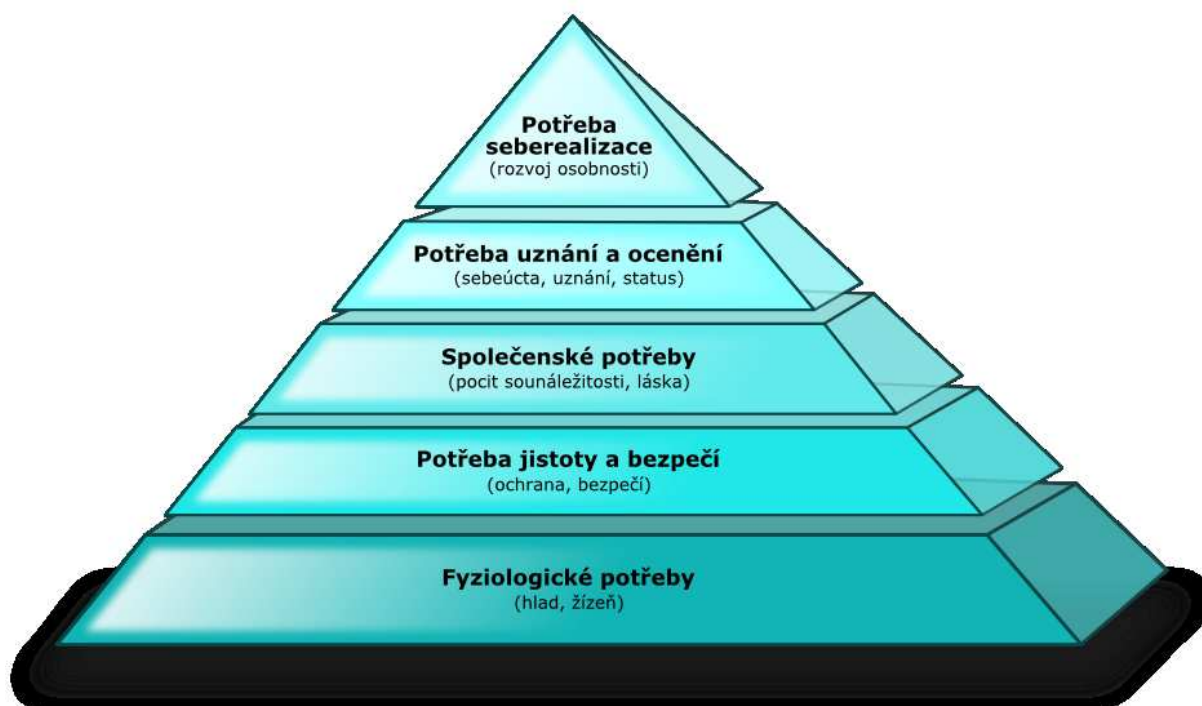
2.3.1 Respekt k přirozeným lidským potřebám jednotlivce v celku společnosti a světa

„Mateřská škola podporující zdraví respektuje a uspokojuje potřeby dítěte a jejich individuální a vývojově podmíněné projevy. Zároveň dbá na to, aby byly uspokojovány přirozené potřeby dospělých (učitelů a rodičů), které mají také své individuálně či jinak podmíněné projevy.“

Jestliže dítě tráví část dne v mateřské škole, přenáší se požadavek na uspokojení většiny každodenních potřeb dítěte do jejich prostor a jejího programu, např. toaleta, jídlo, pití, čistota, pohyb, pobyt venku, hra. Naopak některé náročnější potřeby dítěte mohou být uspokojeny právě proto, že dítě pobývá podstatnou část dne v mateřské škole, např. kulturně hygienické návyky, hra ve společnosti dětí, podnětné prostředí, láska a respekt dospělých lidí mimo rodinu, pocit bezpečí v cizím prostředí. (Havlíková, 2008)

Jedním z významných činitelů prevence poruch zdraví dětí a dorostu je požadavek uspokojování a respektování základních potřeb jednotlivce. Zvláště významnou roli však hraje v obdobích jeho tělesného růstu a psychického a sociálního vývoje. Potřeby, které zahrnujeme mezi základní, jsou všechny potřeby, které jsou spjaty s existencí jednotlivce jako lidské bytosti. Proto o nich musíme uvažovat jako o skutečnostech, které patří k závazným a je nutné, abychom je znali, studovali, a respektovali, podporovali jejich pozitivní vliv na zdraví a hodnotný život. Respektovat základní lidské potřeby neznamená vycházet vstříc jakýmkoliv požadavkům a přáním jednotlivce, ale jde o potřeby, jejichž uspokojení má na zdraví a hodnotný způsob života člověka vždy pozitivní vliv.

Efekt uspokojování základních lidských potřeb je veden principem od jednoduššího ke složitějšímu. Maslow nejen potřeby popsal, ale zároveň je strukturoval do hierarchicky uspořádaného žebříčku počínaje potřebami, které se vážou k organismu, a konče potřebami realizace osobnosti. Chceme-li, aby došlo k pozitivnímu účinku uspokojování potřeb vyššího řádu, pak podle tohoto principu musí být naplněny potřeby nižšího řádu.

Obr. č. 1 Model přirozených lidských potřeb, A. Maslow.

2.3.2 Rozvíjení komunikace a spolupráce

„Mateřská škola podporující zdraví vytváří podmínky pro komunikaci všech lidí, které sdružuje, dětí i dospělých. Komunikace je podmínkou učení a spolupráce a probíhá-li odpovídajícím způsobem, přispívá k atmosféře pohody, usnadňuje řešení problémů a překonávání překážek, je prevencí konfliktů a sociálně-patologických jevů.“ (Havlínová, 2008, s. 33).

Ke zdravému vývoji a zdravému životu potřebuje člověk komunikovat s druhými lidmi. Přestože má lidský jedinec ke komunikaci určité vrozené předpoklady, nemá-li příležitost komunikovat, schopnost dorozumívat se, jež je dokladem zdravého vývoje dítěte a znakem vyzrálosti dospělého člověka, se nerozvíjí. (Havlínová, 2008)

Mateřská škola je místem, kde probíhá současně několik komunikativních vazeb mezi dětmi navzájem, dětmi a dospělými a dospělými mezi sebou, a proto zde musí platit pro všechny stejné podmínky, za kterých komunikace podporuje zdravý rozvoj osobnosti. Bezpečným prostředím, navozenými vztahy a celkovou organizací poskytuje mateřská

škola dítěti dostatek příležitostí komunikovat s druhými lidmi, společně něco vytvářet, učit se od druhého člověka a vyměňovat si s ním myšlenky, postoje, hodnoty a emoce. (Havlíková, 2006)

Princip rozvíjení komunikace a spolupráce je cílem výchovně vzdělávací práce a zároveň prostředkem poznávání sebe samého a světa kolem sebe a vytváření postojů a kompetencí. (Havlíková a kol., 1995)

2.4 Zásady podpory zdraví v mateřské škole - podmínky formálního kurikula

Prostředí školy, do kterého je začleněno dítě zpravidla od tří let předškolního věku, je ovlivňováno mnoha faktory. Znat dobře prostředí školy, vhodně jej přizpůsobovat individuálním potřebám dětí v MŠ je důležitým úkolem každé učitelky školy. Učitelka pak může vytvářet prostředí pohody a bezpečí, které je předpokladem pro zdraví osobnostní rozvoj každého dítěte, jeho vzdělávání, a vytváření základů jeho celoživotního učení.

Prostředí školy se skládá ze tří složek prostředí, které se navzájem ovlivňují a prolínají:

- prostředí věcné
- sociální
- organizační

Na základě těchto podmínek jsou v programu podpory zdraví uvedeny zásady, kterými je mateřská škola popsána jako instituce, a jsou zde uvedeny i cíle, prostředky a postupy, jak jednotlivé části programovat ve prospěch zdraví, pohody a rozvoje osobnosti předškolního věku.

1. Učitelka podporující zdraví

Učitelka je pro školu podporující zdraví hlavním a integrujícím činitelem. Naplňování cílů předškolního vzdělávání je ovlivněno profesními i osobními kvalitami každé učitelky. V MŠPZ má za úkol vytvářet zdravý životní styl v prostředí, které se neustále mění, kde musí reagovat na individuální potřeby dětí, které se ve škole vzdělávají. Učitelka MŠPZ si uvědomuje, že její postoj ke zdraví, ve všech jeho formách, má vliv na všechny účastníky školy. Učitelka působí jako vzor, jak pro děti, tak pro rodiče. (Havlíková, Vencálková, 2006, s. 39-41).

Dále je samozřejmostí zmínit, pro učitelskou profesi, celoživotní vzdělávání, kdy je potřeba neustále získávat nové poznatky a umět je aplikovat do každodenních činností a situací. Diskutovaným tématem je i vysokoškolské vzdělávání učitelek mateřských škol,

kdy se vedou dohady, zda je nutné, aby učitelky v mateřských školách byly vysokoškolsky vzdělané. Z mého pohledu je to nutné, aby právě učitelky v mateřských školách by měly mít osvojené nejnovější poznatky z předškolního vzdělávání, být kvalitními pedagogy, protože se podílejí na výchově těch nejmenších, vytvářejí jejich hodnotový systém, ovlivňují jejich zájmy a rozvíjí jejich osobnost, a to mnohonásobně silněji než v dalších stupních vzdělávání, protože u předškolních dětí se zakládají dovednosti trvalého charakteru.

2. Věkově smíšené třídy

Běžným, přirozeným prostředím je pro člověka věkově smíšená skupina. MŠPZ si věkově smíšenou skupinu dětí stanovila jako jednu z podmínek pro předškolní vzdělávání k podpoře zdraví. Třídy MŠPZ mají heterogenní charakter – věkově smíšené třídy. Taková skupina poskytuje dětem přirozené podmínky pro jeho socializaci. Mateřská škola podporující zdraví tak vytváří podmínky, které nahrazují prostředí velké rodiny a jsou nejpřirozenější pro sociální rozvoj dítěte a sociálního učení. Větší věkový rozdíl mezi dětmi ve třídě je předpokladem pro bohatší, pestřejší kontakty mezi nimi. Věkově smíšené třídy školy jsou podmínkou k tomu, aby MŠ mohla být zařazena do sítě zdravých škol a stala se tak MŠPZ.

3. Rytmický řád života a dne

Důležitým úkolem MŠPZ je stanovit a dodržovat rámcová pravidla uspořádání života a dne. Tato pravidla musí zabezpečovat rytmičtý řád, který umožní učitelce uspokojovat individuální potřeby dětí ve třídě, a dávají jí možnost a prostor pružně rozhodovat podle situace ve třídě. MŠPZ vytváří prostor pro dětské rozhodování, nechává možnost výběru. Přitom však zajišťuje bezpečnost dětí a zvažuje možná rizika. Promyšlená organizace, pravidelnost a opakování jsou základem pro vytváření budoucích žádoucích stereotypů. K vytváření a upevňování návyků je nutné sjednocení požadavků a jejich pravidelné opakování. Každá MŠPZ si vytváří na základě podmínek školy i tříd jistá pravidla a opatření. Jedním z těchto dokumentů je řád školy, který odráží skutečný život konkrétní mateřské školy. Je to systém otevřený, každý může vznášet připomínky, požadovat změnu. Další součástí života v MŠ je uspořádání dne. Vychází z potřeb zdravé životosprávy dítěte předškolního věku, uspokojuje jeho tělesné i duševní potřeby v závislosti na čase a rytmu. Netýká se však jen dětí, ale i dalších účastníků života MŠ-rodiců, zaměstnanců školy, představitelů obce a státní správy, odborníků a dalších spolupracujících institucí.

4. Tělesná pohoda a volný pohyb

V předškolním období je pohyb základní potřebou dítěte, která je mu vrozená. Pohyb přináší dětem radost, působí příznivě na jejich tělesný růst a vývoj. Podporuje správný rozvoj všech orgánů i tkání. Pohyb na zdravém vzduchu dítě otužuje, je tak odolnější vůči různým nemocem. MŠPZ si stanovila za úkol posilovat a ochraňovat organismus každého dítěte v MŠ. Vytváří podmínky pro dostatek volného pohybu dětí, který je pro ně nepostradatelný. Volný pohyb působí příznivě na celkovou tělesnou a duševní pohodu dětí. Pohybová aktivita je prevencí proti stresu, předchází obezitě, posiluje organismus proti infekcím. Učitelka vhodně zvolenou pohybovou aktivitou u dítěte rozvíjí sebekontrolu, sebeovládání, odvahy, procvičuje soustředěnost a pozornost. Pohybem se rozvíjí a upevňuje i sociální inteligence dítěte.

5. Zdravá výživa

Správná, a hlavně zdravá výživa je faktorem ovlivňujícím současné i budoucí zdraví dětí, je předpokladem pro zdravý tělesný růst i duševní vývoj. Je prevencí proti mnohým chorobám, zejména těm civilizačním, podporuje odolnost lidského organismu. MŠPZ důsledně pečuje o zdravou výživu dětí ve škole. I když styl výživy má základ v rodině, mateřská škola poskytuje dítěti velkou část denního množství stravy. Proto by tato strava měla být pestrá, plnohodnotná a vyvážená. Nedostatek či přebytek vybraných živin, stopových prvků, vitamínů i nadměrný příjem energie by mohl dětský organismus ohrozit. Jídelníček by měl obsahovat hodně ovoce, zeleniny, libového masa, ryb, luštěnin, obilných výrobků a vhodných tekutin. Jídlo musí být připravováno v hygienicky odpovídajícím prostředí a při zajištění správných technologických postupů. MŠPZ umožňuje stravovat se i dětem s dietami. Děti mají možnost zvolit si i množství jídla.

6. Spontánní hra

Pro děti předškolního věku je spontánní hra potřebou, a především má pro dítě význam pro sebe rozvíjející učení. Jestliže si dítě hraje, je zdravé.

Úkolem MŠPZ je vytvářet prostor, čas a prostředky pro spontánní hru dětí všech věkových skupin ve třídě, a to hlavně pro hru vycházející z přirozených potřeb a zájmů dítěte. Bez možnosti spontánně si hrát by dítě mohlo být frustrováno až deprimováno. Jestliže nebyla v tomto období naplněna potřeba hrát si, mohou v pozdějším životě vznikat problémy. Dítě, které nemělo možnost si v předškolním období podle svých potřeb hrát, není v pozdějším životě schopno samostatně pracovat (Havlíková, Vencálková, 2006, s. 61-62).

7. Podnětné věcné prostředí

Mateřská škola je místem setkávání různorodé skupiny s širokým věkovým rozpětím, s odlišnými potřebami a nároky. Je místem pro život i práci dětí, učitelek i provozních zaměstnanců. Prostor školy má vliv na zúčastněné, na jejich stav zdravotní i psychický, na jejich chování a prožívání. Aby toto prostředí bylo podnětné a bezpečné, vytváří MŠPZ ve všech svých prostorách vstřícné, estetické a hygienicky nezávadné prostředí. Kvalita věcného prostředí vytváří ve škole klima, které má vliv na pohodu všech zúčastněných. MŠ má mít dostatečně velké prostory, které jsou členěny do hracích a pracovních koutů. Škola by měla mít i dostatečně velkou zahradu pro pobyt a pohyb dětí venku. Všechno vybavení a zařízení musí být bezpečné, snadno udržovatelné, musí splňovat přísná hygienická nařízení pro provoz MŠ, zároveň by mělo splňovat i estetická hlediska. Mělo by budit dojem útulného, zabydleného, harmonického prostředí.

8. Bezpečné sociální prostředí

Sociální prostředí je takové prostředí, do kterého jsou zakomponovány a prolínány vztahy mezi lidmi v mateřské škole, procesy, duševní stavy, chápání hodnot každého jednotlivce zapojeného do života mateřské školy. Pole intenzity podnětů, rozlišujeme prostředí zdravé, optimální a prostředí podmětově chudé, znevýhodňující vývoj dětí (Průcha, Walterová, Mareš, 2013, s. 270). Pro realizaci kurikula MŠPZ je podmínkou, aby škola vytvořila prostředí, které inspiruje, je základem pro spokojenost a přispívá ke zlepšování výkonu všech. To lze jen za předpokladu, že všichni v MŠ jsou rovnocennými partnery, kteří navzájem spolupracují. Dobré sociální klima ve škole je výrazem kvality mezilidských vztahů, má příznivý vliv na zdraví všech jedinců i sociálních skupin společnosti.

9. Participativní a týmové řízení

Ne všem pedagogickým pracovníkům je umožněno pracovat s kurikulem podpory zdraví. Předpokladem pro práci s ním je přijmout i zdravý životní styl, být zodpovědný za své zdraví, jak tělesné, tak duševní. V procesu vytváření podmínek zdravého prostředí jsou zapojeny všichni – učitelé, provozní zaměstnanci, rodiče i děti. MŠPZ uplatňuje a rozvíjí styl řízení založený na participaci a vzájemné kooperaci všech osob v mateřské škole i mimo ni. Tím, kdo je ve vztahu ke zřizovateli a veřejnosti zodpovědný za vzdělávací program MŠPZ a jeho uskutečňování, za koncepci podpory zdraví a výsledky školy, je ředitelka školy. Jejím úkolem je ponechat učitelkám prostor pro jejich tvůrčí schopnosti a přístup při práci s dětmi, delegovat na ně některé pravomoci. Ředitelka má být tím, kdo umí

naslouchat, na druhou stranu svými věcnými argumenty umět druhé motivovat a přesvědčovat. Umí pracovat s týmem, odstraňuje bariéry při vzájemné komunikaci a spolupráci se zaměstnanci, rodiči, zřizovatelem či jinými orgány a organizacemi.

10. Partnerské vztahy s rodiči

Vztah rodiny a mateřské školy může být poznamenán zkušenostmi a vzpomínkami rodičů na léta strávená v mateřské školce a vzbuzovat v nich nedůvěru. Současní rodiče jsou mnohem náročnější a děti dávají do mateřské školy s obavami, ale i s pozitivním očekáváním. Svobodová uvádí, že základem je neformální spolupráce. Než se malý človíček stane členem společenství mateřské školy, měla by rodičům škola poskytnout dostatek informací o tom, jak škola funguje, jaký je její vzdělávací program a další důležité informace. Rodiče mají možnost najít informace o škole na webových stránkách školy, mnohé školy vydávají i školní noviny či bulletin. V průběhu vzdělávání dítěte v MŠ mají rodiče právo na informace o tom, jak jejich dítě prospívá, co se jejich dítě naučilo, co dělá dobře. (Svobodová a kol., 2010, s. 63-65).

MŠPZ rozvíjí a upevňuje společenství mateřské školy a rodiny jako důležitou součást k zajištění účinnosti projektu podpory zdraví. Dochází k vzájemnému obohacování o profesionální a životní zkušenosti a názory, ale především k jednotnému působení na dítě. To vše na základě vzájemné tolerance, respektu a otevřeného partnerství. MŠPZ si je vědoma toho, že základem pro předškolní dítě je rodinná výchova, na které škola staví, kterou vhodně doplňuje.

11. Spolupráce mateřské školy se základní školou

Přechod dítěte z mateřské školy do školy je zásadní a významnou etapou v životě dítěte. Mění se nejen jeho sociální postavení, ale i jeho denní režim, prostor a čas věnovaný převážně spontánní hře je nahrazen pracovními činnostmi, novými vztahy a vazbami. Součástí školního vzdělávacího programu MŠPZ je plán spolupráce se základními školami, které jsou v blízkosti mateřské školy. Součinností se základní školou pomáhá MŠPZ vytvářet podmínky pro plynulý, ničím nestresující přechod dětí z mateřské školy do školy základní. Děti ve věku 5-6 let jsou na roli školáka připravovány, je posilována jejich sebedůvěra, schopnost věřit ve své síly. Jen tak může být školní docházka přínosná. Mateřská škola je iniciátorem spolupráce se základními školami, učitelky MŠPZ se seznamují s programem základní školy, s učitelkami prvních tříd. Tato spolupráce vede k zjištění, jaké nároky

budou kladeny na děti v základní škole. Pomáhá zajišťovat návaznost výchovně vzdělávací práce v mateřské škole a prvním stupni školy základní.

12. Začlenění mateřské školy do života obce

Mateřská škola není ve svém působení izolovaná. Je vždy součástí komunity obce, ve velkých městech součástí městské části, obvodu. Je prostředím, které vytváří základní společenské hodnoty, včetně zdravého způsobu života. MŠPZ je nedílnou součástí obce, je významnou složkou její stability. Vyvíjí aktivity, kterými se podílí na životě a rozvoji obce. Škola představuje široké společenství lidí, kteří svými vztahy ovlivňují klima obce. Škola svými aktivitami doplňuje kulturně duchovní život obce. Mateřská škola podporující zdraví je pro obec garantem k naplnění Úmluvy o právech dítěte i k rozvoji demokratických společenských principů. Dobře fungující MŠPZ s kvalitním a erudovaným týmem nemá problém ujasnit představitelům obce, tedy zřizovateli MŠ, podstatu zdravého vývoje dětí v rámci programu MŠ podporující zdraví (Havlíková, Vencálková a kol., 2006, s. 39-89).

3 ŠKOLNÍ KURIKULUM PODPORY ZDRAVÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE

Kurikulum podpory zdraví v MŠ má rovněž charakter rámcového vzdělávacího programu, stejně jako Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Nelze spoléhat na to, že se podle něj dá „učit“, ale spíše slouží jako vodítko pro konkrétní školu, která si ho přetvoří do podoby vlastního školního dokumentu. Práce se školním kurikulem přepokládá, že ten, kdo bude s kurikulem pracovat, se dokáže oprostít od běžných, zajetých postupů, a naopak se zaměří na jiné, odlišné přístupy ke vzdělávání dětí i způsobu plánování. (Havlíková, Vencálková a kol., 2006)

Předpoklady pro vytvoření školního kurikula:

- Společného rozhodnutí o přijetí modelového programu Kurikula podpory zdraví v MŠ
- Týmová kooperace všech, kteří jsou v MŠ zainteresováni
- Výchovu ke zdravému životnímu stylu, podporu zdraví a celkové ztotožnění s novými trendy ve vzdělávání přijmout za své
- Zmapování podmínek MŠ
- Ujasnění si cílů výchovně vzdělávací činnosti, jak obecných, tak dílčích.

Při tvorbě školního kurikula je vhodné mít s každým z účastněných dohodnutá pravidla postupu a vzájemného informování. Každý, kdo se chce na vzniku podílet, by si měl dobrovolně vybrat konkrétní práci, úkol, na kterém chce pracovat. Všichni, kteří se podílejí na tvorbě kurikula, by měli být důkladně seznámeni s rámcovým kurikulem podpory zdraví v mateřské škole, měli by mít nastudovanou odbornou literaturu, měli by se zajímat o nové trendy ve vzdělávání a mít přehled o všem co podporuje zdravý životní styl. Neodmyslitelnou součástí tvorby kurikula je dokonalé zmapování podmínek a činnosti dané školy. Tady je nutné si odpovědět, co mateřská škola pro podporu zdraví v pedagogické činnosti dělá již nyní a dále rozpoznat, které činnosti se neslučují s cíli kurikula podpory zdraví. Mapování toho všeho by mělo být systematické a mělo by korespondovat se životem mateřské školy.

Po získání materiálu a informací následuje vyhodnocování a třídění, co považovat za důležité pro rozvoj dítěte. Pro sjednocení skupiny zde můžeme použít metody tzv. brainstormingu. V tomto stádiu tvorby bychom si měli ujasnit základní vzdělávací cíle a podmínky. (Havlíková, Vencálková a kol., 2006)

Každé školní kurikulum mateřské školy podporující zdraví je zpracováváno na období tří let. Po uplynutí této doby, dochází k vyhodnocení a inovaci školního kurikula. Struktura školního kurikula se nijak neliší od školního vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Jsou v něm obsaženy všechny potřebné informace jen označeny jinými termíny.

3.1 Osnova školního kurikula

- **Představení školy**, ve kterém se dozvíme obecné informace o škole, jejím charakteru a umístění. Součástí jsou i informace o organizaci školy, které nám dokreslují obraz MŠ
- **Charakteristika programu** nás seznamuje se vzdělávacím programem, ve kterém se odráží filosofie školy v rámci programu podpory zdraví a případným zdůvodněním co je vedlo k přijetí programu.
- **Neformální kurikulum** blíže určuje podmínky vzdělávání, které vycházejí z integrujících principů podpory zdraví a dvanácti zásad podpory zdraví v mateřské škole. Při jeho zpracování vycházíme z toho, co a jak se v mateřské škole skutečně děje.
- **Formální kurikulum** by mělo být upraveno tematicky, mělo by být sestaveno z tematických celků (téma, podtéma, tematické části). Tematické celky dávat do souvislosti s kompetencemi předškolního dítěte a dbát na provázanost dílčích vzdělávacích cílů.
- **Evaluaace** blíže popisuje systém hodnocení školního kurikula podporujícího zdraví.
- **Přílohy:**
 - Roční plán
 - Analýza podmínek
 - Řády školy
 - Zpráva o činnosti školy
 - Plány spolupráce
 - Dílčí projekty
 - Třídní vzdělávací programy (Havlíková, Vencálková, 2006).

3.2 Realizace školního kurikula

Důležitou roli zde zastává učitelka, která realizuje třídní kurikulum, které je rozpracováno do tematických částí jednotlivých podtémat. Ty jsou naplňovány vzdělávacími cíli z oblasti

podpory zdraví (biologické, psychologické, mezilidských vztahů, sociálně kulturních, environmentální). Výhodou učitelky je dobrá znalost dětí, učitelka vychází z poznatků o nich a také zpětná vazba její práce.

3.2.1 Prožitkové učení dítěte v kurikulu podpory zdraví v mateřské škole

Pokud bych tento termín měla vysvětlit svými slovy, zjednodušeně bych řekla, že jde o učení se neplánovaně a spontánně, které dítěti přinese nějaký citový prožitek, zkušenost. Je zde nutné vlastní iniciativy učícího se. I když podnět je přijímán zvenčí, pocit objevování, porozumění, uchopení vychází zevnitř osobnosti. Prožitkové učení však není pouze o pozitivních prožitcích dětské osobnosti. Stejně tak se mohou k dětem dostat zážitky náhodné, které mohou dítě hluboce ovlivnit v negativním směru, či mnohem rizikovější záměrné zážitky, které mohou sloužit k jeho zneužití. V předškolním věku se dítě učí především formou tzv. učení v širším smyslu slova, to znamená, že jedinec přirozenými cestami sbírá a zpracovává prožitky a zkušenosti ze všech oblastí po celý život. Toto učení prožitkem se děje spontánně společně s prací mozku, v souladu s inteligencí, temperamentem a charakterem, ale také s dosavadní sociální zkušeností. Pro děti předškolního věku je tento typ učení nejpřirozenější, kdy toto učení již nikdy nebude mít pro dítě takovou intenzitu, efektivitu, fantazii pracovat samo na sobě jako právě v tomto věku.

Aby prožitkové učení probíhalo zdravě, mělo by obsahovat tyto charakteristické znaky:

- Spontaneita (vlastní podněcování k činnosti)
- Objevnost (průnik do reality a radost z poznávání)
- Komunikativnost (verbální i neverbální projev)
- Tvořivé prostředí a prostor pro aktivitu
- Konkrétní činnosti
- Celostnost (zapojení všech smyslů). (Havlíková, 2008)

Prožitkové učení ovlivňuje především vztah dítěte a učitelky. Učitelka dbá na to, aby vztah mezi ní a dítětem byl vyvážený, rovnocenný. Měla by být pro něj partnerem při objevování všeho nového, měla by ho podporovat, uctívat a také brát každého jedince bez podmínek takového, jaký je. Pro zdravé fungování tohoto vztahu je nutné porozumět dítěti v jeho prožívání, chování i problémech. Každá učitelka by měla dát dítěti prostor pro jejich akti-

vitě, měla by se snažit porozumět příčinám a pochopit chování dítěte a nechat ho, aby si uvědomilo následky svého chování. (Havlínová, Vencálková, 2006)

Pozorování je nejvhodnější metodou, kterou může pedagog zvolit k získávání poznatků o dítěti. Všímá si motoriky, návyků a dovedností, kterými dítě disponuje. Sleduje jeho práce schopnost, jeho smyslové vnímání, myšlení a řečový vývoj, který je spojen se schopností dítěte se vyjadřovat

3.3 Evaluace školního kurikula podpory zdraví v mateřské škole

„Evaluace je proces systematického shromažďování a analýzy informací podle určitých kritérií za účelem dalšího rozhodování“ (Bennet a kol., 1994, s. 180).

Myslím si, že smyslem evaluace je především hledat možná řešení problému, který se vyskytl a zjistit, zda podmínky a zásady vzdělávání jsou vhodně vytvářeny a udržovány v souladu s kurikulem formálním. Následná evaluace školního kurikula určuje, zda mateřská škola podporující zdraví naplnila požadavky Rámcového kurikula podporujícího zdraví v mateřské škole. Patříčně prováděná evaluace a analýza zjištěných výsledků pomáhá práci pedagoga s dětmi a plánování se tak poddává nově vyhodnoceným potřebám, které jsou pro mateřskou školu aktuální.

Provádět sebehodnocení své činnosti ukládají školám školní předpisy včetně RVP PV, přitom mateřské školy spadající do sítě MŠPZ procházejí evaluací každé tři roky a z analýzy výsledků poté vyplyne, zda má MŠ předpoklady pokračovat i nadále v realizaci programu MŠPZ, a i nadále setrvat v síti mateřských škol podporujících zdraví při Státním zdravotním ústavu. Koordinační tým společně s MŠ provádí evaluaci, v tomto procesu plní roli vnějšího subjektu, mimo školu, provádí evaluaci vnější, škola jako taková provádí autoevaluaci, kdy si vlastní kvalitu práce vyhodnocuje sama, vnitřní. Autoevaluace se řadí k významným složkám při práci školy. (Havlínová, Vencálková, 2006)

Myslím si, že pravidelnost a systematicčnost jsou jedny z primárních předpokladů a velmi vhodnou strategií k naplnění smyslu evaluace v mateřské škole podporující zdraví.

3.4 Autoevaluace mateřské školy podporující zdraví

Mateřské školy, které spadají do programu MŠPZ, používají pro evaluaci a autoevaluaci příslušné nástroje. Jedním z nich je evaluační nástroj nazývaný INDI MŠ, což je soubor dotazníků a tabulek, vytvořený pro školy pracující podle modelového programu Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole. Slouží k vyhodnocování podmínek podpory zdraví v MŠ

obsažených v neformálním kurikulu. Součástí dotazníku INDI MŠ je i indikátor Formální kurikulum, které přispívá k jeho hodnocení z hlediska pedagogického procesu. (Havlíková, Vencálková, 2006)

Syslová (2012) definuje autoevaluaci jako proces, při kterém k zjišťování kvality školy. Zjištěná data jsou zpětnou vazbou, na kterou škola reaguje hledáním možného řešení k naplnění nedostatků či chyb ve vzdělávacích procesu. Jedná se o proces, kdy škola sama dokáže identifikovat nedostatky, které ohrožují kvalitu školy. Z těchto nedostatků pak škola vychází při tvorbě nového vzdělávacího programu. Díky autoevaluaci dokáže škola řídit svůj vlastní vzdělávací program.

Po ukončení školního roku se vytváří hodnotící zpráva, která nám sděluje informace o tom, co se škole podařilo a co ne a na co je potřeba se v dalším roce více zaměřit. Zpracování hodnotící zprávy vychází z poznatků a informací získaných ze všech možných zdrojů jako jsou hodnocení třídních kurikul, sebehodnocení učitelek, výsledky kontrolní a hospitační činnosti. Poté jsou podklady kvalitní a mateřská škola se tak může zaměřit na inovaci školního kurikula a zpracování autoevaluační zprávy. Je vhodné, když si k tak náročnému procesu vytvoří mateřská škola systém, který bude směrodatný a umožní tak provést evaluaci snadněji (Havlíková, 2008).

Havlíková (2008) popisuje autoevaluaci v několika bodech. Výše jsme si již rozebrali autoevaluaci MŠPZ.

Další body autoevaluace:

- Autoevaluace principů a zásad kurikula podpory zdraví v neformálním kurikulu
- Autoevaluace formálního kurikula
- Autoevaluace na úrovni jednotlivce, třídního kurikula a školního kurikula

Dle mého názoru by autoevaluace měla probíhat průběžně a několikrát během školního roku (na začátku, v pololetí a na konci školního roku). Myslím si, že sběr dat ve třech fázích školního roku, může poskytnout širokou škálu informací, které se budou přínosné pro efektivní evaluaci. Je na místě, aby se pedagogové zaměřili na průběžné hodnocení pedagogické činnosti a vším, co je spojené se vzděláváním dětí, načež ostatní pracovníci se tak na evaluaci podílejí v rámci toho, co patří k jejich činnosti v mateřské škole. Zpravidla tak musí dojít k zjištění nedostatků již v průběhu realizace ŠKPZ a dle mého názoru by se již tady měly projevit pojmy aktivita, sounáležitost, týmová práce, které by měly přispět ke zkvalitňování průběhu realizace již v počátcích. I přesto, že povinností MŠPZ je zasílat autoevaluační zprávu jednou za tři roky si myslím, že by měla být autoevaluace prováděna

každý školní rok. Mateřská škola tak získává možnost změnit díky zjištěním v prvopočátcích své realizace a vytvoří si tak pevný podklad k zpracování autoevaluační zprávy. Tento způsob každoročního evaluování se mi jeví jako rozumný, a to především kvůli inovaci, která po celkové autoevaluaci hraje významnou roli v následujícím období vzdělávání. Na jejím základě se stanoví nové, změněné potřeby, které jsou pro mateřskou školu aktuální, kdy může reagovat na pozitivní i negativní zjištění a ta se objeví v nově zpracovaném kurikulu podpory zdraví. Tyto nově nastavené cíle by se měly promítnout v dlouhodobých záměrech mateřské školy. Cyklický proces plánování, realizace a evaluace je tak začátkem dalšího procesu v rozvoji kupředu.

3.4.1 Autoevaluace principů a zásad

Pod pojem indikátory řadí Havlínová (2008) dva integrující principy a dvanáct zásad podpory zdraví, které jsou podmínkami formálního kurikula. Vyhodnocením těchto indikátorů se mateřská škola vyjadřuje k tomu, nakolik se jí daří rozvíjet a využívat principů a zásad, které jsou vodítkem k naplnění cílů vzdělávání. Každý princip, každá zásada je specificky vyjádřena pomocí položek, které jsou členěny podle toho, zda se týkají dětí, pedagogů či provozních zaměstnanců. Odpovědi na dotazník jsou zaznamenávány pomocí pětistupňové škály. Záznamy jsou evidovány elektronicky a z dlouhodobého hlediska si tak může MŠPZ průběžně sledovat hodnoty a celkový vývoj. Jedná se o možnost porovnávat nejen průběžný vývoj jednoho indikátoru, ale i přímo dané položky z hlediska průběžné evaluace. Myslím si, že i provádění autoevaluace principů a zásad by měla být prováděna častěji, avšak o způsobu a časovém rozvržení si rozhoduje vždy daná mateřská škola. Vhodné je se zaměřit i na konkrétní, nejvíce problémové indikátory a provádět jejich evaluaci častěji než za tři roky.

3.4.2 Autoevaluace formálního kurikula

Jedná se o stejný postup a stejnou strategii evaluace jako u výše zmíněné autoevaluaci principů a dvanácti zásad programu podpory zdraví. Dochází k evaluaci cílových kompetencí, tato evaluace musí být zaznamenávána a prováděna častěji, než indikátory programu podpory zdraví a to průběžně, aby měli pedagogové možnost zaznamenat rozvoj předpokládaných kompetencí u dítěte na konci předškolního období.

3.4.3 Prostředky autoevaluace a vedení jejich záznamů:

- **Na úrovni jednotlivců** poskytují sesbíraná data možnost zaměřit se na individuální přístup k dítěti. Pedagogové si tak mohou ověřit, zda zvolený přístup, strategie či konkrétní činnosti byly naplněny a svým působením se zasloužily o zdravý rozvoj každého dítěte. Do této úrovně bezpochybně patří sebehodnocení učitelky, načež toho hodnocení probíhá formou každodenního vyhodnocování pedagogické činnosti. Přičemž sebehodnocení vychází zejména z indikátoru č. 1 učitelka podporující zdraví ve výzkumném nástroji INDI MŠ. Pedagog tak hodnotí, nakolik se mu daří organizovat činnosti, hodnotí efektivitu svého pedagogického působení, znaky prožitkového učení, přičemž je nezbytnou součástí sebehodnocení učitelky také návrh na případná opatření nebo změny dalšího vzdělávání.
- **Na úrovni třídního kurikula** se jedná o evaluaci pedagogické práce v rámci prostředí, které by mělo bezpečné, podnětné a vhodně zvolené, stejně jako metody a formy pedagogické práce. Dochází také k evaluaci tematické části, která bývá zpravidla na jejím ukončení. Tato evaluace nabízí pedagogům nahlídnout do podmínek, nabídky činností a zvolených pedagogických postupů. Pedagogové hodnotí, zda došlo k naplnění vzdělávacích cílů, k rozvoji kompetencí, které byly pro danou tematickou část zvolené. I na evaluaci tematické části má svůj podíl každodenní vyhodnocování pedagogické činnosti. Celá tato evaluace podává pedagogům mateřské školy ucelenější pohled na jejich třídní kurikulum podpory zdraví.
- **Na úrovni školního kurikula**, což je způsob evaluace a určitou povinností vedení školy. Úkolem ředitelky je zjistit kvalitu pedagogické činnosti, zda je realizace třídních kurikulum prováděna efektivně a splňuje požadavky školního kurikula podpory zdraví. K takovému zjištění dochází vedení školy prostřednictvím kontrolní a hospitační činnosti, která probíhá zejména přímým pozorováním a následným rozborem činností, které probíhaly (Havlíková, 2008). Myslím si, že při hospitační a kontrolní činnosti je vhodné využít audiovizuálních prostředků, jako jsou například videonahrávky. Po uplynutí školního roku dochází k vytvoření hodnotící zprávy, která s sebou nese zpětnou vazbu o pozitivních výsledcích, kterých mateřská škola dosáhla. Mimo jiné však obsahuje záměry, kterých se mateřská škola bude snažit docílit v následujícím školním roce. Vlastní hodnocení školy tvoří pevný základ, od kterého se mateřská škola může odrazit při tvorbě autoevaluační zprávy, která obsahuje základní data o škole, vize a stanové cíle rozvoje školy, zjištěný stav na začátku sběru informací, také jsou její součástí výsledné informace,

které se podařilo během realizace naplnit a obsahuje také informace o tom, co se nepodařilo, jsou tedy identifikovány nedostatky, které souvisejí s opatřením, které si mateřská škola zvolila, aby dosáhla stimulace těchto nedostatků (Havlínová, 2008).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 PŘEDSTAVENÍ ŠKOLY

V praktické části bakalářské práce se zaměřím na navržení školního kurikula podpory zdraví pro konkrétní mateřskou školu, která není v rejstříku škol podporujících zdraví. Navržené školní kurikulum vychází z programu podpory zdraví, které je v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání.

Na základě navrženého školního kurikula podpory zdraví jsem vytvořila část programu s 10 aktivitami, které vychází z třídního vzdělávacího programu podporujícího zdraví, které zrealizuji a následně evaluuji.

V praktické části bakalářské práce se zaměřím na navržení školního kurikula podpory zdraví pro konkrétní mateřskou školu, která není v rejstříku škol podporujících zdraví. Navržené školní kurikulum vychází z programu podpory zdraví, které je v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání.

Na základě navrženého školního kurikula podpory zdraví jsem vytvořila část programu s 10 aktivitami, které vychází z třídního vzdělávacího programu podporujícího zdraví, které zrealizuji a následně evaluuji.

4.1 Základní údaje o škole

Název: Mateřská škola Borůvkový kopec, s.r.o.

Adresa: Náměstí T.G.M. 5144, 76001 Zlín

e-mail: msboruvkazlin@seznam.cz

Kapacita mateřské školy: 27 dětí

Počet tříd: 2 třídy

Ředitelka: Mgr. Hana Skočková

Stravování: zajišťuje Rossistyl spol.s.r.o.

4.2 Charakteristika a umístění školy

Mateřská škola Borůvkový kopec je soukromá, sportovně zaměřená škola, v „nadsmogové“ oblasti Zlína v blízkosti centra, obklopená nadstandardním venkovním prostředím a přírodou (les, louka), vybízející k mnoha sportovním aktivitám a hrám, radovánkám a prožitkům. V okolí mateřské školy se nachází mnoho sportovišť, které v průběhu roku mateřská škola využívá a také má k dispozici veškeré vybavení a možnosti ke sportovním aktivitám a hrám. Součástí mateřské školy je i moderně vybavená třída s hernou a vnitřní tělocvična se sportovními pomůckami a relaxační zónou. Budovu školy obklopuje

velká zahrada, les a louky, které dětem celoročně nabízí dostatek přirozeného pohybu. Jsou zde již vzrostlé stromy a keře, keříky s borůvkami, které si děti samy obstarávají v čase úrody a dále se starají a další záhony s bylinkami, které každoročně sadí. Dále jsou v zahradě umístěna pískoviště, skluzavka, dřevěné domečky, prolézačky a další hrací prvky pro děti.

Přestože se škola nachází v centru města, mají děti velmi blízko do přírody, a to nejen do lesa, ale i na okolní sportoviště, kde mají dostatek prostoru pro volný pohyb a seznámením s různými druhy sportovních činností. Budova školy je dřevěného typu, má dvě podlaží a je součástí lyžařského svahu, který děti v zimě dostatečně využívají pro zimní sportovní aktivity. Jednotlivé části budovy, učební i hospodářské, jsou mezi sebou vzájemně propojeny. Ústředním budovy je šatna, kde má každé dítě svou skříňku určenou pro odkládání věcí a vystavují zde svoje dětské práce vytvořené v mateřské škole. V šatně se také nachází nástěnka s informacemi pro rodiče, měsíční i týdenní plán a také školní vzdělávací program, který je volně přístupný k nahlédnutí. Dále je v těchto prostorách umístěný jídelníček a nástěnky s informacemi ze zájmových činností dětí.

Třídy jsou prostorné, světlé a barevné s dostatečným přístupem přirozeného světla. Na stěnách visí kresby dětí a výtvořky tematicky vyrobené. Třídy jsou vybaveny nízkým nábytkem, vhodně a bezpečně uchyceným tak, aby děti dosáhly do všech polic, ve kterých jsou umístěny funkční, podnětné a hygienicky nezávadné hračky. Děti tak mají možnost samy si hračku vybrat, a poté ji vrátit na místo. Učí se tak nejen samostatnosti, ale také samostatně myslet, jednat a rozhodovat se.

Herny poskytují možnost vytvoření hracích koutků i relaxačních zón. Ve třídách jsou umístěny pracovní stoly, které děti využívají při manuálních a výtvarných činnostech.

U každé třídy se nacházejí umývárny s toaletami, poličky, které slouží dětem k zavěšení vlastního ručníku a kelímku se zubním kartáčkem. Zároveň se u každé třídy nacházejí šatny, kde má každé dítě svou skříňku určenou pro odkládání věcí.

4.3 Organizační uspořádání školy

Mateřská škola Borůvkový kopec je dvoutřídní školou, kdy třída v přízemí je pro 12 dětí, třída v patře pro 15 dětí. Obe třídy jsou věkově smíšené. Na škole působí 2 pedagogičtí pracovníci, 1 uklízečka a 1 hospodář. Stravování zajišťuje externí firma, která jídlo do mateřské školy dováží. Z důvodů malého počtu dětí je nyní v provozu pouze jedna třída. Provoz mateřské školy je zajištěn od 7:00 – 17:00 hodin, od pondělí do pátku.

Ve škole probíhá pravidelná výuka anglického jazyka (2 lekce týdně) a logopedie. Během roku děti navštěvují okolní sportoviště a kulturní akce jako divadlo, kino, koncerty.

5 CHARAKTERISTIKA PROGRAMU

5.1 Filozofie vzdělávacího programu

Tento školní vzdělávací program je zpracován na následující jeden rok. Poté bude evaluována inovován a doplněn tak, aby co nejlépe naplňoval aktuální požadavky mateřské školy podporující zdraví. Při vzdělávacích činnostech je upřednostňováno prožitkové učení, při kterém má dítě možnost učit se skrz zážitky a vlastní zkušenost, kdy si vše může samo za sebe prožít a sledovat.

Podpora zdraví se týká všech zúčastněných, jak pedagogů, tak i dalších zaměstnanců, kdy ti všichni usilují o to, aby výchova ke zdraví byla přirozenou součástí každodenního života v mateřské škole a uvědomují si, že zdraví je cennou hodnotou, že se týká celého člověka a jeho prostředí, kde se děti cítí bezpečně. Předškolní věk dětí je stěžejním při osvojování si vhodných návyků a způsobů chování. Přístup pedagogů je citlivý a snaží se s dětmi komunikovat a nacházet vhodná řešení při nečekaných situacích ať konfliktech mezi dětmi nebo jen při potřebě vyjádření pocitů dítěte. Přistupuje k dětem individuálně a respektuje jejich povahové odlišnosti. Společně s dětmi si vytvářejí pravidla třídního kolektivu, která se snaží respektovat. Děti nejsou nuceni do jídla, ani ke spánku. Každé dítě má možnost svým tempem zvládat jak samoobsluhu, tak i každodenní činnosti v mateřské škole. Pedagogové se snaží děti motivovat, rozvíjet a posilovat jejich sebevědomí. Snaží se podporovat jejich sebedůvěru a sebeúctu a vedou je k úctě ke svému zdraví i zdraví obecně. Filozofie programu se opírá o dva integrující principy podpory zdraví, které se navzájem prolínají a doplňují. Oba tyto principy jsou pro můj navržený program jakými si pilíři v postoji ke zdraví všech zúčastněných.

5.1.1 Integrující principy podpory zdraví

P1-Respekt k přirozeným lidským potřebám jednotlivce

Tento princip je v mateřské škole chápán jako respektování a uspokojování lidských potřeb dítěte a jeho individuálních a vývojových zvláštností. Škola vychází z modelu potřeb A. Maslowa a snaží se respektovat a uspokojovat fyziologické potřeby, pocit bezpečí, sounáležitosti, uznání a potřeby seberealizace dětí, zaměstnanců i rodičů.

Prostředky:

- vytvářet podmínky pro lásku, svobodu, bezpečí
- uvědomit si rozdíly mezi lidmi, potřeba vzájemné tolerance
- respektovat individuální a věkové zvláštnosti dětí
- empatie

- respektovat dohodnutá pravidla
- být pro děti vzorem

P2-Rozvíjení komunikace a spolupráce

Tento princip je v mateřské škole chápán jako vytváření podmínek pro vzájemnou komunikaci dětí a dospělých. Je brán zřetel na to, že správná komunikace přispívá k pohodové atmosféře, usnadňuje řešení problémů a pomáhá předcházet konfliktům.

Prostředky:

- zkvalitňovat vzájemné vztahy, vhodně řešit vzniklé problémy a konflikty, pohodová atmosféra
- při komunikaci s dětmi dodržovat určitá pravidla (oční kontakt, ne autoritativní přístup...)
- komunikovat s dětmi a podporovat je v přemýšlení, které vede k samostatnému jednání
- spolupráce s logopedkou

5.1.2 Dlouhodobé záměry rozvoje

Cíle:

- Zabezpečovat ve škole podmínky pro psychickou, tělesnou i společenskou pohodu dítěte.
- Vytvářet u dětí již od nejútlejšího věku základy zdravého životního stylu, učit je praktickým dovednostem, které chrání zdraví, úctě ke zdraví
- Vést děti k osvojení si základních pravidel chování a utváření hodnot, aby vedly plnohodnotný život založený na principech demokracie
- Vytvořit ze školy otevřené společenství dětí, pedagogů a rodičů.
- Umožnit dítěti rozvíjet svoji osobnost s ohledem na jeho individuální možnosti a potřeby
- Rozvíjet u dětí samostatnost, toleranci a schopnost spolupráce
- Pomáhat dětem prozkoumávat svět a porozumět mu.

V plánování veškerých činností se mateřská škola snaží, aby byly prováděny souhrnně a zahrnovaly všech pět oblastí rozvoje dítěte:

Cíl pro biologickou oblast – dítě zná svoje tělo, má představu o jeho funkcích, má osvojené návyky sebeobsluhy a osobní hygieny, zná rizika, která jeho zdraví ohrožují.

Cíl pro psychologickou oblast – dítě umí a nebojí se vyjádřit své pocity, dokáže se soustředit a dokončit započatou činnost.

Cíl pro interpersonální oblast–dítě se dokáže začlenit do kolektivu, komunikovat s kamarády, dokáže respektovat a tolerovat zvláštnosti druhých, respektovat autoritu.

Cíl pro sociálně-kulturní oblast – dítě respektuje pravidla chování, zná a orientuje se ve svém okolí, respektuje sociální a etnické rozdíly ostatních.

Cíl pro environmentální oblast – dítě se orientuje v jednoduchých jevech, které ho obklopují, ví, že je odpovědné za své chování.

5.2 Neformální kurikulum – podmínky vzdělávání

Aby byly úspěšně naplněny výchovně vzdělávací cíle, musí být naplněny oba integrující principy a 12 zásad podpory zdraví.

Z1-Učitelka podporující zdraví

Všichni pedagogové mají odpovídající kvalifikaci, průběžně se dále vzdělávají. Nově nabyté informace předávají vhodně dětem a aplikují do výchovně-vzdělávacího procesu. Učitelky se ztotožňují s filosofií programu mateřské školy podporující zdraví, snaží se pečovat o své zdraví a svým chováním jít příkladem dětem i jejich rodičům. Respektují návyky rodin dětí, při snaze pozitivně je měnit si počínají citlivě a empaticky. Učitelky jsou facilitátorem učení dětí.

Záměr:

- Postupné přivýkání na nové způsoby práce s dětmi a změny některých dosavadních návyků učitelek.
- Více se věnovat se sebereflexi, zmapovat své silné i slabé stránky.
- Sledovat nabídku vzdělávacích seminářů a kurzů, shromažďovat témata, o které by byl mezi učitelkami zájem.

Z2-Věkově smíšené třídy

V mateřské škole funguje jedna věkově smíšená třída pro děti od dvou let do šesti let. Činnosti jsou vybírány a připravovány tak, aby se mohly účastnit všechny děti. Starší děti ochotně pomáhají mladším, které vlivem starších kamarádů získávají nové znalosti a dovednosti. Děti vykonávají činnosti na základě jejich schopností, ne podle jejich věku. Věkově smíšené třídě odpovídá i prostorové uspořádání třídy, nábytek a vybavení je přizpůsobeno dětem všech věkových kategorií.

Záměr

- Vytvářet dětem podnětné prostředí k rozvoji a získávání sociálních zkušeností možnost prosadit se a uplatnit svoje schopnosti a komunikační dovednosti
- Dbát na rovnoměrné zastoupení věkových skupin ve třídě
- Pořídít více hraček a pomůcek pro jednotlivé věkové skupiny

Z3-Rytmický řád života a dne

Doba odpoledního odpočinku je přizpůsobena potřebám dětí. Ty děti, které nespí, nejsou nuceni do spánku a je jim nabídnuta vhodně zvolená náhradní klidová činnost, kterými neruší ostatní děti. Pedagogové volí mezi jednotlivými aktivitami přirozené a pozvolné přechody. Pravidelně se střídá činnost a odpočinek, program je přizpůsobován potřebě dětí. Nově přichozím dětem je dopřána pozvolná adaptace za přítomnosti rodiče či jiné osoby blízké.

Záměr:

- Dodržovat přirozený biorytmus dětí
- Vytvořit pro děti relaxační koutek
- Sledovat délku pobytu v MŠ u jednotlivých dětí
- Rozvíjet u dětí přirozenou touhu po samostatnosti

Denní režim:

7:00 – 9:15 scházení dětí, ranní hry a individuální činnosti

9:15 – 9:45 komunitní kruh, spontánní a řízená činnost

9:45 – 10:00 hygiena, dopolední svačina

10:00 – 12:00 pobyt venku

12:00 – 12:30 hygiena, oběd

12:30 – 13:00 hygiena, čištění zubů, příprava na odpočinek

13:00 – 14:30 odpočinek, spánek, klidové činnosti

14:30 – 15:00 hygiena, odpolední svačina

15:00 – 17:00 volné hry dětí ve třídě nebo na zahradě, individuální činnosti, rozcházení dětí

Z4-Tělesná pohoda a volný pohyb

Prostory školy jsou pravidelně a dostatečně větrány, pedagogové dohlížejí na vhodné oblečení dětí a přizpůsobují ho vnitřním i venkovním teplotám. Děti se seznamují se správnou péčí o zuby, mají dostatek prostoru i času pro volný pohyb venku i uvnitř mateřské školy.

Učitelky s dětmi pravidelně cvičí i relaxují, využívají sportovní náradí. Na zahradě mají děti k dispozici trampolín, pískoviště, skluzavky, houpačky. K dispozici jim jsou také odrážedla a koloběžky, míče a jiné sportovní pomůcky.

Záměr:

- Více využívat park a les v okolí mateřské školy, zmapovat jiná dětská hřiště v okolí a využívat je
- Přimět rodiče k přiměřenému oblékání dětí vzhledem k počasí a k zodpovědnému přístupu přivádění jen zdravých dětí do kolektivu.
- Vytvářet dětem co největší prostor k přirozenému pohybu a hrám během celého dne
- Pokračovat v kurzu plavání pro děti
- Dbát na dostatečné otužování a větrání

Z5-Zdravá výživa

Děti mají zajištěnou rozmanitou a plnohodnotnou stravu, kterou nám dováží externí dodavatel, a která respektuje pravidla zdravé výživy. Jídelníček obsahuje dostatek čerstvé zeleniny a ovoce. Jsou používány kvalitní sezónní a lokální suroviny. Stravu lze přizpůsobit potřebám dětí se zdravotními problémy, či alergiemi. Taktéž se dbá na dodržování pitného režimu, kdy děti mají na výběr ze tří nápojů a pijí v průběhu celého dne, dle potřeby. Děti nejsou do jídla nuceny, neznámé potraviny jsou jim nabízeny k ochutnání. Mezi jednotlivými jídly jsou dodržovány časové rozestupy (2,5 - 3 hodiny). Děti si mohou volit množství jídla a mohou si přidat.

Záměr:

- Podporovat u dětí samostatnost při jídle
- Podněcovat k pitnému režimu
- Při příležitosti narozenin dětí vést rodiče k nahrazení sladkostí vhodnou alternativou (čerstvé nebo sušené ovoce, oříšky, zdravé dezerty)
- Přidat do nabídky pitného režimu zeleninové a ovocné šťávy
- Zmapovat stravovací návyky jednotlivců a zvyklosti rodiny
- Poskytovat dětem vyváženou a plnohodnotnou stravu podle zdravé výživy

Z6-Spontánní hra

Děti mají ve třídě dostatek pomůcek a hraček, ke kterým mají volný přístup. Děti jsou vedeny k tomu, aby vracely na své místo pomůcky a hračky, se kterými si již nehrají. Učitel-

ka dává dětem dostatek času k ukončení hry, produkty her uchovává a uklízí je až se souhlasem dítěte.

Záměr:

- Vyčlenit během dne více prostoru pro spontánní hru a prožitkové učení dětí
- Umístění hraček a pomůcek ke snadnému přístupu pro děti
- Shromážďovat a nabízet dětem nové materiály pro hru
- Doplnit třídy novými hračkami a pomůckami dle věkových kategorií
- Dovybavit hračkami, které podněcují fantazii a tvořivost dětí

Z7-Podnětné věcné prostředí

Prostory školy jsou vyzdobeny výtvary dětí, které jsou pravidelně obměňovány. Pro odpočinek a relaxaci slouží dětem relaxační koutky a ložnice s lehátky. Děti pozorují růst rostlin, změny v okolí mateřské školy. Ve třídě se vyskytuje akvárium s rybičkami a děti se podílejí na péči o ně. Na zahradě mateřské školy je vysazený domek z vrbového proutí, který děti společně s rodiči sázely.

Záměr:

- Zapojit rodiče do zvelebování zahrady spojených s příjemným posezením
- Vyzkoušet s dětmi některé činnosti s využitím techniky (počítač/tablet/fotoaparát)
- Vytvořit hygienicky vyhovující, estetické, funkční a vstřícné prostředí
- Dovybavit knihovnu novými knihami

Z8-Bezpečné sociální prostředí

Ve škole se k sobě všichni chovají s úctou a respektem, empatií. Zaměstnanci školy s dětmi i rodiči spolupracují, považují se za partnery a vzájemně si pomáhají. Učitelky nepoužívají tresty, preferují pochvalu s konkrétním slovním vyjádřením, co dítě udělalo správně. Tím dítěti jasně říká, v čem udělalo pokrok, a tím pozitivně působí na jeho sebedůvěru

Záměr:

- Vytvářet pozitivní, bezpečné a inspirující sociální prostředí
- Nepoužívat direktivní vedení
- Používat kladné hodnocení
- Podporovat zkvalitňování mezilidských vztahu v prostředí mateřské školy
- Osvojit si proti stresové techniky
- Zkvalitňovat klima školy a posilovat sebedůvěru dětí i dospělých
- Vést děti k tomu, aby se nestyděly přiznat svoji chybu

Pravidla třídního kolektivu:

- Každá hračka má své místo
- Všichni jsme kamarádi
- Zním kouzelná slovíčka a používám je (děkuji, prosím, promiň, dobrý den...)
- Když něco nevím, nebojím se zeptat
- Umím poprosit o radu nebo o pomoc
- Když jeden mluví, naslouchejme
- Nežalujme, snažme se o vysvětlení
- Neberme nic, co nám nepatří
- Před jídlem si umyjme ruce
- Hrajme „fair play“
- Nepřestávejme žasnout
- Dívejme se kolem sebe

Z9-Participativní a týmové řízení

Každý člen pracovního týmu si je vědom svých povinností i práv, zná svoji pracovní náplň a vnitřní řády školy. Jednou měsíčně se konají porady, kterých se účastní ředitelka školy a učitelky. Každý má příležitost vyjádřit své názory a nápady. Pokud se objeví nějaký problém či konflikt, řeší se společně. Celý kolektiv se snaží spolupracovat jako tým a vzájemně se respektovat.

Záměr:

- Uspořádat pro personál „teambuildingovou“ akci.
- Vymezit jasné kompetence zaměstnanců
- Plánovat více společných akcí s rodiči a zapojit je do sestavování vnitřních organizačních směrnic a plánů školy,
- Vytvářet podmínky pro vzdělávání a zvyšování odbornosti všech zaměstnanců školy
- Zaměřit se na zdokonalení informovanosti rodičů

Z10-Partnerské vztahy s rodiči

Rodiče mají možnost konzultací ohledně svého dítěte s pedagogy nebo ředitelkou školy (telefonicky, e-mailem i osobně). Pravidelná oboustranná výměna informací probíhá při denním kontaktu během příchodů a odchodů dětí. Rodiče jsou ve škole vítáni, jsou partnery mateřské školy. Mohou pobývat s dítětem ve škole při jeho adaptaci, vstupovat do tříd,

účastnit se programu během dne. Během roku jsou organizovány různé akce pro celé rodiny dětí. Pro rodiče i veřejnost jsou pořádány ve spolupráci s externími odborníky workshopy a přednášky na aktuální témata týkající se výchovy dětí.

Záměr:

- Pravidelně umisťovat odborné články týkající se výchovy a vzdělávání dětí na nástěnku nebo je rodičům zasílat e-mailem.
- Zveřejnit ŠVP na webových stránkách školy
- Oslovit rodiče a pokusit se je zapojit do vzdělávacích činností – představení profesy, návštěva dětí v zaměstnání
- Uspořádat akce společně s rodiči
- Pořádat odborné přednášky pro rodiče k problematice, která je zajímavá

Z11-Spolupráce MŠ a ZŠ

Škola se snaží děti i jejich rodiče připravit na bezproblémový přechod dítěte do základní školy. Učitelky s rodiči konzultují připravenost dítěte na první třídu. Pedagogická činnost zahrnuje také předškolní přípravu dětí, která se zaměřuje na grafomotoriku, rozvoj logického myšlení, orientaci v čase a prostoru. Je navázána spolupráce se základní školou v blízkém okolí, vzájemné návštěvy, společné akce.

Záměr:

- Navázat spolupráci jednotlivých tříd mateřské školy se třídou základní školy a připravit si plán společných akcí.
- Zlepšovat spolupráci a komunikaci mezi ZŠ
- Setkávat se na neformálních schůzkách, předávání informací o dětech
- Vytvářet podmínky pro klidný a úspěšný přechod dětí do základní školy

Z12-Začleňování mateřské školy do života obce-města

Jako soukromé zařízení není škola na závislá na pomoci města jako státní mateřské školy, které jsou městem zřizovány. Prostřednictvím webových stránek seznamuje veřejnost s činnostmi školy a je vedena fotodokumentace zachycující život ve škole. Škola se pravidelně účastní společenských akcí, které se uskutečňují ve Zlíně. Učitelky s dětmi navštěvují různé vzdělávací programy. Během roku děti poznávají okolí školy.

Záměr:

- Pokusit se navázat spolupráci s místními organizacemi
- Prezentovat práci školy v tisku

- Zaměřit se na hledání nových partnerů.

Stěžejním cílem je, aby se dítě cítilo v co nejlepší pohodě, prožívalo pocit harmonie, pozitivního naladění, bezpečí. Je to pro ně přínos s dlouhodobým efektem, protože čím více příležitostí dítě má, tím více tělesné, duševní a mravní odolnosti v sobě koncentruje pro další život.

Dlouhodobé záměry

Zajistit pro děti takové podmínky, abys podpořily rozvoj jejich osobnosti s přihlédnutím na věkových i individuálních zvláštlostech, dle zásad zdravého životního stylu. Snahou je, aby děti prožívaly radostné dětství obohacené o prožitky, aby se navzájem respektovaly, spolu komunikovaly, navazovaly nové kontakty a vyhledávaly společně cesty k řešení problémů. Děti se nejlépe učí nápodobou, a proto se i pedagogové, rodiče a ostatní zúčastnění, učíme osvojovat zdravý životní styl.

5.3 Formální kurikulum

Struktura formální kurikulum neboli obsah vzdělávání MŠ podporující zdraví se skládá ze tří částí:

- **Téma**
- **Podtéma**
- **Tematické části**

Téma: „Po našem, radujem se a žijem“

Téma se shoduje s filosofií podpory zdraví v MŠ a jeho ústřední myšlenka provází všemi podtématy a tematickými částmi, vypracovávanými na třídách v třídním kurikulu. Rozvíjeny jsou všechny kompetence prostřednictvím neformálního kurikula a v souvislosti s individualizací vzdělávání na základě poznávání dětí a vedení záznamů o jejich vývoji.

Podtémata:

Vzdělávací obsah je uspořádán do 5 podtémat, která byla odvozena z pěti hledisek. Ta vznikla v souladu s osobními a celospolečenskými cíli, které směřují k výchově nezávislého a zodpovědného člověka, který bude umět žít v harmonii sám se sebou, s ostatními lidmi i s přírodou a bude své prostředí aktivně ochraňovat. Jde v podstatě o pět obecných okruhů, které zasahují všechny oblasti vzdělávání včetně kompetencí, kterých by mělo

dosáhnout dítě odcházející z MŠ, na základě svých možností a vymezují učební nabídku a charakterizují smysl a obsah jednotlivých podtémat. V rámci daného podtématu budou dětem vytvářeny příležitosti a připravovaná taková vzdělávací nabídka, která se k příslušným hlediskům vztahuje. Z jednotlivých podtémat s přidělenými kompetencemi budou jednotlivé třídy čerpat náměty, náplň i cíle pro tematické části.

Hlediska:

- **Identita,**
- **Společenství,**
- **Změny v přírodě,**
- **Aktivita**
- **Zdravý životní styl**

6 TEMATICKÝ CELEK: „PO NAŠEM, RADUJEM SE A ŽIJEM“

6.1 Vím, kdo jsem, kam patřím (Identita)

Poznáváme sami sebe, své tělo, svou identitu, své sociální a životní role. Jsem členem rodiny, školy, kolektivu, občanem města a republiky. Učíme se vyjadřovat své pocity, přání, prožitky a názory. Pomáháme dětem rozvíjet jejich zdravou sebedůvěru, sebevědomí a sebeuvědomění.

Tematické části:

- **Já a moje školka**

Zjišťuji, kdo jsem, kam patřím (MŠ, rodina), učím se vážit si nejen sám sebe, ale i ostatních lidí pro jejich jedinečnost. Postupně se adaptuji a přijímám změny v životě. Snažím se být ohleduplný k chování a jednání druhých.

- **Umím, vím**

Učím se odhadovat správnou míru svých možností, být sebekritický a zhodnocovat své výkony. Zjišťuji, co už umím a na čem mohu ještě pracovat. S novými situacemi se už umím vyrovnat.

- **Fašank**

Poznávám, jak to bylo dříve, jak lidé žili, tradice a zvyky Fašanku (Masopustu). Seznamuji se s řemesly a hudebními nástroji. Prožívám Masopustní průvod a pochovávaní basy.

- **Hody, hody doprovody**

Oslava svátků jara, poznávám symboly Velikonoc a jejich historický a křesťanský původ.

- **Škola volá**

Loučení s MŠ a kamarády. Už vím, co bych si přál, co očekávám. Vnímám, že brzy budu žákem 1. třídy ZŠ, jsem občan ČR, žiji ve městě Zlín, orientace v čase – roční doby, měsíce, dny v týdnu, včera, dnes, zítra.

6.2 V nouzi poznáš přítele (společenství)

Učíme se žít ve skupině, začlenit se a spolupracovat. Seznamujeme se se základy společenského chování. Spoluvytváříme pravidla soužití ve třídách. Učíme se vzájemně si naslouchat, pomáhat si, respektovat se a tolerovat druhé.

Tematické části:

- **Vítej mezi námi**

Seznamování s prostředím MŠ, poznávání učitelek, nových kamarádů a zaměstnanců MŠ. Získávání pocitu bezpečí v novém prostředí, zjišťování, co vše můžeme společně v MŠ provádět a zažívat spoustu radosti.

- **Vánoce kouzla svá otevírají**

Vnímání vánoční nálady, advent, poznávání symbolů Vánoc. Prožívání pohody a klidu vánočních svátků mezi svými blízkými. Těšíme se na Ježíška.

- **Jdu k zápisu**

Návštěva kamarádů v 1. třídě v ZŠ, seznámení s budovou a prostředím školy. Připravujeme se k zápisu, upevňujeme své znalosti a dovednosti. Víme, jak se jmenujeme, kde bydlíme, kdy jsme se narodili. Upevňujeme znalosti ročních období a jejich charakteristické znaky, názvy měsíců, dnů v týdnu, orientace v čase a prostoru, geometrické tvary. Překonávání nejistoty a využívání svých dosavadních znalostí a dovedností v běžném životě.

- **Kniha je můj kamarád**

Poznávání světa dětské literatury, jak kniha vzniká. Kdo se podílí na jejím vzniku, kdo je spisovatel a kdo ilustrátor. Beseda v knihovně, výroba vlastní knihy. Knihy mohou číst i nevidomí. Naše oblíbené knihy, co nám rodiče čtou.

- **Jedeme na prázdniny**

Jakými dopravními prostředky můžeme o prázdninách cestovat a jak vypadá svět kolem nás. V zahraničí můžeme potkávat lidi z různých etnických skupin a rozličných kultur. Léto v přírodě, exotická příroda.

6.3 Podzim přikáže, jaro ukáže (změny v přírodě)

Poznáváme koloběh života a s ním spojené změny v přírodě, charakteristické znaky ročních období a různorodost počasí. Učíme se sounáležitosti s přírodou, chránit ji, vnímat její krásu a bohatství. Seznamujeme se s živou a neživou přírodou.

Tematické části:

- **Barvy a vůně podzimu**

Seznámení s charakteristickými znaky podzimního období. Získávání znalostí o přírodě živé i neživé v souvislosti s ročním obdobím, se změnami počasí a se zvířátky, chystají-

cími se na zimu. Seznámení s lidovými zvyky a tradicemi, zamykání zahrady, uspávání broučků a pouštění draků.

- **Paní zima kraluje**

Seznámení s krásou přírody v zimě, se změnami počasí, se zvířátky, ale nejen těmi, které žijí u nás, ale i s těmi, které žijí za polárním kruhem a jak jim můžeme pomáhat. Získávání jednoduchých pohybových dovedností na ledu a sněhu, seznamování s nejrůznějšími zimními sporty a zimním oblečením.

- **Jaro se probouzí**

Vnímání a vstřebávání atmosféry probouzejícího jara, zajímáme se o vše živé a neživé, co se vyvíjí, roste a co je v pohybu. Loučení se zimou, vynášení Moreny. Poznávání prvních jarních květin, domácích zvířat a jejich mláďat, ptáčků vracejících se z teplých krajin. Posilování radosti z objevovaného, vážit si života ve všech jeho formách.

6.4 Když se chce, všechno jde (aktivita)

Rozvíjíme aktivní přístup dětí k životu, k řešení problémů a zdolávání překážek. Vedeme děti k zodpovědnosti za svá jednání a rozhodnutí. Zjišťujeme, co můžeme udělat proto, abychom se spolu cítili dobře, jak ve školce, tak doma, v přírodě, na naší planetě Zemi. Pečujeme o přírodu kolem nás.

Tematické části:

- **Hrajeme si společně**

Snažíme se vytvářet prostředí plné pohody, kde nám bude dobře a kde se nám bude dařit. Vyvozujeme a upevňujeme pravidla společného soužití.

- **Kouzelný svět pohádek**

Poznávání různých druhů pohádek. Rozlišování dobra a zla v pohádkách, skutečnosti od fantazie. Seznámení s různými druhy loutek, dramatizace pohádek. Rozvoj slovní zásoby a představitivosti prostřednictvím příběhů a pohádek. Návštěva divadla, prohlídka zákulisí.

- **Já a moje rodina**

Získávání znalostí o své rodině, kdo patří do naší rodiny, profese rodičů. Jak žily rodiny dříve. Vnímání toho, co pro nás maminka dělá a s čím ji můžeme pomoci. Oslava Dne matek s překvapením. Poznáváme věci okolo nás, z čeho a jak se vyrábí. Přemýšlíme nad tím, čím chceme být, až vyrosteme.

6.5 Ve zdravém těle, zdravý duch (Zdravý životní styl)

Poznáváme lidské tělo, jeho změny v průběhu vývoje, seznamujeme se se zdravými životními návyky, zdravou stravou a zdravým životním stylem. Zjišťujeme, co našemu tělu prospívá a co mu škodí, rozvíjíme tělesný a duševní vývoj a pohybové dovednosti. Učíme se vážit si svého zdraví, upevňujeme hygienické návyky. Seznamujeme se s nástrahami kolem nás.

Tematické části:

- **Vitamíny**

Učíme se rozlišovat ovoce a zeleninu. Seznamujeme se s pyramidou zdravých potravin – učíme se, jaké potraviny tělu prospívají a které mu naopak škodí. Proč je důležité dodržovat pitný režim, seznamujeme se s kulturou stolování.

- **Zdravě rostu**

Co můžeme udělat pro své zdraví? Dodržování hygieny, pitného režimu, zdravé stravy, pravidelného pohybu, pozitivního myšlení, otužování. Osvojování si poznatků o zdraví, jeho podpoře a ochraně před škodlivými vlivy, o zdravém životním stylu.

- **Já a moje tělo**

Seznámení s lidským tělem a funkcí vnitřních orgánů. Zjišťujeme, jak můžeme své tělo chránit, poznáváme smyslové orgány a všech pět smyslů.

- **Nástrahy kolem nás**

Seznámení s nástrahami kolem nás, jaké nebezpečí nám může hrozit od cizích osob a zvířat. Proč nesbíráme neznámé plody. Jaká pravidla musíme dodržovat při přecházení silnice. Kdo nám pomůže v případě nebezpečí. Známe důležitá čísla (policie, hasiči, záchranáři). I doma na nás číhá nebezpečí.

7 TŘÍDNÍ KURIKULUM

Třídní kurikula si sestavují učitelky společně ve třídách. Jeho obsah tvoří rozpracovaná podtémata a tematické části. Dále také konkrétní situace, ke kterým dochází v jejich třídě. Plánování ve třídách vždy vychází ze znalostí dětí, co o tématu vědí, co by je zajímalo a co by se rády dozvěděly.

V třídním kurikulu spojujeme všech 5 oblastí podpory zdraví:

- **biologickou – psychologickou**
- **sociálně-kulturní**
- **interpersonální**
- **environmentální.**

Učitelky vycházejí při plánování především z přání a potřeb dětí. Obsah se týká ročních období, svátků, nových situací. Součástí třídního kurikula jsou i tradice Vánoc, masopustu, Velikonoc, Svátku matek, rozloučením s předškoláky, výlety, návštěvy divadel, oslavy narozenin apod.

Časové období jednotlivých tematických částí je odvozeno od náročnosti tématu a pohybuje se v rozpětí 5-21 dní. Zvolená podtémata nejsou dogma, ale mění se podle vzniku mimořádné události.

Zvolené kompetence respektují individuální potřeby a věkové zvláštnosti dětí. Při realizaci zvolených tematických částí využívají učitelky přirozených situací a prožitkové učení.

Kompetence a dílčí cíle jednotlivých oblastí tematické části plánují všechny učitelky v MŠ na základě cílů ročního plánu, přičemž vychází z 1. tabulky Kurikula PZMŠ.

Plánované činnosti mají znaky prožitkového učení:

- spontaneita
- objevnost
- komunikativnost
- prostor pro aktivní tvořivost
- celostnost

S obsahem třídního kurikula jsou seznamováni rodiče na nástěnkách v šatnách.

7.1 Pedagogické metody

Při výběru pedagogických metod a obsahu nabízených činností vychází učitelky z osmi principů mozkově kompatibilního učení:

1. nepřítomnost ohrožení
2. smysluplný obsah
3. možnost výběru
4. přiměřený čas
5. obohacené prostředí
6. spolupráce
7. okamžitá zpětná vazba
8. dokonalé zvládnutí.

Metody práce:

- komunitní kruh
- dramatizace
- prožitkové učení
- řízené skupinové a individuální činnosti.

Preferované činnosti dětí:

- volné hry
- psychomotorická cvičení
- výlety, exkurze
- kooperativní a námětové hry
- práce s encyklopediemi
- třídění odpadu ruční práce s přírodním a odpadovým materiálem
- práce na školní zahradě – záhonku, experimentace.

8 EVALUACE

Evaluace v MŠ je cílený a promyšlený proces hodnocení. V pedagogice znamená zjišťování, porovnávání a vysvětlování dat charakterizující stav, kvalitu, efektivnost vzdělávací soustavy. Je průběžným procesem, který doprovází tvorbu a realizaci kurikula, a to jak ve škole, tak ve třídách. MŠ má k evaluaci nástroj s názvem „INDI MŠ“.

Evaluace i autoevaluace vychází z:

- Pozorování dětí
- Rozhovorů a anket rodičů
- Rozhovorů + rozborů při pedagogických poradách
- Hospitační činnosti ředitelky

8.1 Třídní kurikulum

Hodnocení provádí obě učitelky průběžně při realizaci. Sledují a zapisují si projevy dětí, výpovědi a výtvary dětí. Dále provádí evaluaci zvládnutí kompetencí jednotlivé tematické části. Na evaluaci spolupracují obě učitelky ve třídě a společně hodnotí její zvládnutí. Z tohoto hodnocení vycházejí dál.

Autoevaluace – hodnocení vlastní práce učitelky – 1x ročně – písemně podle předtištěného manuálu.

Vedení záznamů o dětech – při nástupu dítěte do MŠ rodiče vyplní dotazník, který umožňuje učitelce bližší poznání rodinného prostředí, zvyků v rodině a návyků dítěte.

- Minimálně 1x měsíčně zaznamenání zvláštnosti v projevech dětí na základě pozorování a na základě školení PPP „Diagnostika dítěte předškolního věku.“
- Vedení dětského portfolia (po dobu jeho docházky do MŠ – vybrané práce dětí opatřené komentářem a daty pořízení).
- S předškolními dětmi jsou prováděny testy školní zralosti, s výsledky testu jsou seznámeni rodiče a je dohodnut postup individuálního rozvoje.

Pro sledování vývoje dítěte je důležité znát výchozí vývojový stupeň dítěte a k němu potom hodnotit pokrok dítěte (nikoliv porovnávat s úrovní vrstevníků). Mapujeme, v čem je dítě úspěšné, zjišťujeme, v čem má problémy a z toho vyvozujeme důsledky pro svoji práci

s tímto konkrétním dítětem.

Hodnocení třídního kurikula – 2x ročně (pololetí + konec školního roku), provádí společně učitelky na třídách vyhodnocení třídního kurikula podle manuálu.

Zjištěné nedostatky vyplývající z evaluace třídních kurikul jsou obsahem pracovního plánu na další školní rok.

8.2 Školní kurikulum

Vyhodnocení se provádí průběžně na každé pedagogické poradě, dále 2x ročně učitelky vyhodnotí, jak se daří naplňovat zásady ZMŠ, v čem jsou rezervy, na co je třeba se zaměřit v dalším období.

Ředitelka vyhodnocuje školní kurikulum na základě:

- pravidelných hospitací
- kontrol dokumentace
- sledování klimatu ve třídách
- projevů, výtvorů dětí
- záznamů o dětech
- odezvy práce učitelek

8.3 Výroční hodnocení činnosti mateřské školy podle požadavků zřizovatele

Evaluační zpráva - podle osnovy dané projektem PZMŠ na základě výsledku dotazníku INDI MŠ a vyhlášky 15/2005 Sb. Tato vyhláška byla v červnu 2012 novelizována.

Přílohy:

- Roční plán
- Analýza podmínek
- Řády školy
- Zpráva o činnosti školy
- Plány spolupráce
- Dílčí projekty

9 AKTIVITY VYCHÁZEJÍCÍ Z TŘÍDNÍHO KURIKULA PROGRAMU MATEŘSKÉ ŠKOLY PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ

Téma	Název	Organizační forma	Metody	Prostředky a pomůcky
Fašank	Koblihy	Komunitní kruh	Rozhovor Diskuze Pozorování	Mísa, tvarohové kobližky, injekční stříkačka, marmeláda, zdobička s náplní
Fašank	Masky	Komunitní kruh	Pozorování Diskuze	tužky, tvrdší papír, barvy, nůžky, děrovačka, klobouková gumička
Fašank	Výroba jitrnic	Komunitní kruh	Rozhovor Pozorování	ponožky, silonové podkolenky, odstřížky látek, vata, provázky, špejle
Kniha je můj kamarád	Návštěva knihovny	Otevřené vyučování, Komunitní kruh	Práce s knihou Diskuze	Knihy, časopisy

Kniha je můj kamarád	Výroba knihy	Komunitní kruh	Experiment Diskuze Předvádění a pozorování	Tvrdý papír, pastelky, děrovačka, provázek,
Jaro se probouzí	Květinový závěs	Komunitní kruh	Rozhovor Diskuze Pozorování	Barevné papíry, šablony, nůžky, lepidlo, provázek
Jaro se probouzí	Bylinková zahrádka	Komunitní kruh	Rozhovor Diskuze Experiment Práce s knihou	Květináč, hlína, semena bylinek, voda, tvrdý papír, pastelky, folie, laminovačka
Jaro se probouzí	Výprava za sněženkou	Skupinová	Rozhovor Diskuze Pozorování Vycházka	Lupa, atlas květin
Jaro se probouzí	Ovocný salát	Komunitní kruh	Rozhovor Diskuze Experiment	Mísa, ovoce, příborový nůž, klapky na oči, lžičky
Škola volá	Tik, tak hodiny	Komunitní kruh	Diskuze Rozhovor Hra	Různé druhy hodin, obrázky hodin, audio nahrávka

Tabulka č. 1 Aktivity vycházející z třídního kurikula programu MŠ podporující zdraví

10 PROGRAM PROJEKTU

10.1 Koblíhy

Téma: Fašank

Datum realizace: 24. 2. 2017

Charakteristika dětí:

Děti se postupně scházely a všimaly si výzdoby ve třídě a také knížky O koblížkovi, která byla volně položená na stole. Byly zvědavé, co je čeká. Vyptávaly se, co budeme dělat a knížku si zvědavě prohlížely. Od rána byly v dobré náladě a těšily se na průběh dne. Některé děti si se mnou povídaly, ostatní si hrály v herně v koutcích. Po příchodu všech jsme mohli začít s aktivitami.

Cíle:

- Zopakovat s dětmi období karnevalu a fašanku
- Seznámit děti s výrobou koblíh
- Rozvíjet motorické dovednosti
- Podpořit smyslové vnímání – ochutnávka koblíh
- Osvojit si elementární poznatky o lidových zvycích a tradicích v období masopustu.

Pedagogická strategie:

- **Organizační forma:** Komunitní kruh
- **Metody:** Rozhovor, diskuze, pozorování
- **Prostředky a pomůcky:** Mísa, koblíhy, injekční stříkačka, marmeláda, zdobička

Průběh výstupu:

0-15 min

Sesedli jsme se v herně do komunitního kruhu a nejprve jsem se děti zeptala, zda už někdy slyšely název masopust? Zda vědí, že je to období veselí, legrace i hostin. Že se na hostinách jí maso, jitrnice, koláče, koblížky a jiné dobroty. Lidé si připravují masky a maškary, tancují a zpívají. „*Co asi znamená slovo maso – půst? Dokázali byste se zříct nějakých dobrot? Líbilo by se vám připravit si masky na karneval, vyrobit jitrnice, usmažit koblíhy?*“ Děti, které bydlí v okolních vesnicích období fašanku dobře znaly, vyprávěly ostatním, jak ho u nich ve vesnicích prožívají a slaví. Poté jsem se snažila děti namotivovat

pohádkou O koblížkovi. Zda ji znají? Většina dětí ji znala, zeptala jsem se jich, zda by mi ji zvládly převyprávět? To už byl trochu problém, proto jsem je netrápila a vyzvala je, aby se pohodlně usadily a pohádku jim přečetla.

Pohádka O koblížkovi

Žili byli dědeček a babička. Měli chaloupku se zahrádkou v malé vsi mezi lesy a loukami. Jednou poprosil dědeček: **"Usmaž mi, babičko koblížek!"**

"Moc ráda, ale není z čeho! Mouka nám už dočista došla!"

Dědeček se zamyslel a pak radil: **"Babičko, zamet' na sýpce a vymet' zbytky z truhly, však se jí troška nasbírá!"**

Babička nametla a naškrabala dvě hrsti mouky a zamísila těsto smetanou, z těsta koblíh, ten usmažila na másle a položila na okno vystydnout.

Koblížek pomalu vychládal, ale brzy ho to přestalo bavit, jen tak ležet. Skutálel se z okna na zápraží, ze zápraží na zahradu, ze zahrady na cestu vedoucí kolem chaloupky. A, jak se tak kutálí a kutálí, potká zajíce a ten povídá: **"Koblížku, koblížku, já tě sním!"**

Koblížek se tuze vylekal a prosil: **"Ne, nejez mne zajíčku, zazpívám ti písničku."**

A než stačil zajíc odpovědět, spustil:

"Já koblížek, koblížek,

po sýpce metený,

po truhlách škrabaný,

smetanou mísený,

na másle smažený,

na okénku chlazený.

Já dědečkovi utekl,

já babičce utekl:

a tobě, zajíčku, také uteču."

A co nejrychleji se cestou kutálel dál, jen pryč od zajíce! Cesta vedla k lesu, kde přecházela v lesní pěšinu plnou kořenů stromů. Koblížka hrbolatá pěšinka vyhazovala do výšky a ten výskal radostí nad takovou zábavou. To by si u babičky s dědečkem neužil!

Tu najednou proti němu šedivý vlk: **"Koblížku, koblížku, já tě sním!"**

"Ne, vlku, nejez mne, zazpívám ti písničku." A zpíval:

„Já koblížek, koblížek,

po sýpce metený,

*po truhlách škrabaný,
smetanou mísený,
na másle smažený,
na okénku chlazený.
Já dědečkovi utekl,
já babičce utekl,
já od zajička utekl:
a tobě, vlku, také uteču."*

A rychle se odkutálel, sotva ho vlk zahlédl. A kutálí se lesem dál a proti němu medvěd.

"Koblížku, koblížku, já tě sním!"

"Ne, nejez mne medvídku, raději poslouchej mou písničku!" křikl koblížek.

*"Já koblížek, koblížek,
po sýpce metený,
po truhlách škrabaný,
smetanou mísený,
na másle smažený,
na okénku chlazený.
Já dědečkovi utekl,
já babičce utekl,
já od zajička utekl,
já od vlka utekl,
a tobě, medvěde,
taky uteču."*

A kutálel se dál ještě rychleji. Medvěd ho sotva koutkem oka zahlédl. Tu jde proti němu liška. *"Koblížku, je koblížku, jak jsi pěknoučký, voňavoučký!"* To se koblížkovi líbilo a začal zase zpívat svou písničku. Liška poslouchá, poslouchá a pomaloučku, polehoučku se přikrádá ke koblížkovi blíž a blíž.

*"Já koblížek, koblížek,
po sýpce metený,
po truhlách škrabaný,
smetanou mísený,
na másle smažený,
na okénku chlazený.
Já dědečkovi utekl,*

já babičce utekl,

já od zajíčka utekl,

já od vlka utekl,

já od medvěda utekl:

a tobě, liško, také uteču!"

"To je ale krásná písnička, koblížku," povídá liška, *"jen škoda, že tak špatně slyším.*

Už jsem stará. Víš co, sedni si mi na nos a zazpívej mi tu píseň ještě jednou!"

Koblížek měl radost, že se lišce písnička líbí, vyskočil lišce na nos a zazpíval:

"Já koblížek, koblížek ..."

A liška ham! A snědla ho!!!

15-30 min

Poté jsme se přesunuli do třídy kde již byla připravená mísa s koblíhy, marmeláda, injekční stříkačka na plnění koblíh, zdobička. Dětem se rozzářily oči, protože viděly sladkosti, ale ještě víc se těšily, když jsem jim sdělila, že si koblíhy mohou samy naplnit a ozdobit.

S chutí se úkolu zhostily a já jen zpovzdálí pozorovala, jak jim to jde.

Pedagogická reflexe: Děti byly v dobré náladě po celou dobu aktivit, spolupracovaly, zapojovaly se do diskuze. Byla jsem mile potěšena, kolik dětí zná tradice fašanku. Někteří bydlí na vesnicích, kde jsou přímo součástí oslav, jiní jezdí za prarodiči a taktéž se účastní veselí. Myslím si, že si i z povídání o tradicích fašanku něco odnesly, neboť již odpoledne s rodiči na šatně diskutovaly, zda vědí, co je fašank a s chutí je s tím seznamovaly. Nejvíce se dětem líbila aktivita, kdy plnily a zdobily koblíhy. Sladkou tečkou pro ně bylo pojídání koblíh.

10.2 Masky

Téma: Fašank

Datum realizace: 27. 2. 2017

Charakteristika dětí:

Při příchodu do třídy děti měly možnost shlédnout vystavené masky a se zájmem si je prohlížely a ptaly se proč a na co je ve třídě máme? Objasnila jsem jim důvod a zároveň je i trochu namotivovala na nadcházející činnosti. Všichni přítomní byli natěšení a s nadšením vyhlíželi ostatní kamarády, protože se nemohly dočkat. Klima třídy bylo příjemné. Všechny děti měly dobrou náladu.

Cíle:

- Rozvíjet jemnou i hrubou motoriku.
- Rozvíjet vlastní fantazii
- Naučit děti sladit pohyb s rytmem a hudbou.
- Umět prožívat a projevovat radost.

Pedagogická strategie:

- **Organizační forma:** Komunitní kruh
- **Metody:** Pozorování, diskuze
- **Prostředky a pomůcky:** Tužky, tvrdší papír, barvy, nůžky, děrovačka, klobouková gumička

Průběh výstupu:**0-15 min**

Po příchodu všech dětí jsme se přesunuli do herny, kde jsem dětem pustila dětské písničky a děti si uspořádaly diskotéku. Poté jsem je svolal k sobě do kruhu a povídali jsme si o maskách a o tom proč se masky nosí? Zda už někdy byly na karnevale a jakou masku mají nejraději? Jaká je symbolika masek v době fašanku? Povídali jsme si a pozvolna jsme přešli k aktivitě, kterou jsem měla pro dnešní den připravenou.

15-30 min

Přesunuli jsme se společně do třídy, kde si děti dle oblíbenosti vybraly masky a podle šablon si je obkreslily na přichystaný tvrdý papír. Menším dětem jsem dala již předem vystřižené masky nebo si mohly masku vybrat a já jim ji vystříhla. Poté si ji dozdobily dle svojí fantazie připravenými barvami. Mohly použít i voskovky nebo rozmazávací křídly. Po zaschnutí si děti pomocí děrovačky vytvořily dírky a navlékly kloboukovou gumu. Následovala přehlídka masek. Každé dítě se pochlubilo svojí maskou.

Pedagogická reflexe:

Děti mají velice rády zpívání a tanec. Diskotéka je nesmírně potěšila a opravdu se všichni s chutí zapojili. Moc se jim nelíbilo, když jsem je začala organizovat a chtěla začít další aktivity a činnosti. Uklidnila jsem je, že pokud zbude čas, ještě jim písničky pustím. Výroba masek se jim také velice líbila. Nejprve nevěděly, kterou si mají vybrat, nakonec si

vybral každý a dle své fantazie si ji dotvořily, a nakonec předvedly před ostatními kamarády. Všichni si aktivitu moc užili a mnou vytyčené cíle byly splněny.

10.3 Výroba jitrnic

Téma: Fašank

Datum realizace: 28. 2. 2017

Charakteristika dětí:

Děti se postupně scházely, ale také se hodně dětí na dnešní den omlouvalo. Ty, které již byly ve třídě si hrály v herně, anebo tvořily u stolečků. Až na dva hlučnější chlapce, které jsem upozornila, se nic neobvyklého mezi dětmi nedělo. Ostatní byli usměvaví a dobře naladěni. Po příchodu všech jsme započali naplánovanou aktivitu.

Cíle:

- Rozvíjet jemnou motoriku.
- Osvojit si elementární poznatky o lidových zvycích a tradicích v období masopustu.
- Rozvíjet slovní zásobu.
- Umět prožívat a projevovat radost

Pedagogická strategie:

- **Organizační forma:** Komunitní kruh
- **Metody:** Rozhovor, pozorování
- **Prostředky a pomůcky:** Ponožky, silonové podkolenky, odstřížky látek, vata, provázky, špejle

Průběh výstupu:

0-15 min

Nejprve si v herně v komunitním kruhu povídáme o fašanku. Opakujeme, co jsme si již řekli v předešlých dnech. Poté jsme si zahráli pohybovou hru „Medvědí honička“. Děti na každé slovo udělaly daný pohyb (stojačky, klekačky, lehačky, atd.).

Medvědí honička

Děti utvoří kruh a drží se za ruce. Dítě v roli medvěda sedí v dřepu uprostřed. Děti chodí v rytmu říkanky.

Ty medvěde chlupatý,
co máš kožich na paty,

rychle, rychle utíkej,
všechny si nás pochytej.
Jedna, dvě, tři, čtyři, pět,
už nás začni honit. Teď!

Na poslední slovo se všechny rozběhnou a medvěd je honí. Chycený je zase medvědem.

15-30 min

Poté jsme se přesunuli do třídy a ukázala dětem pomůcky, které jsme potřebovali k výrobě jitrnic. Vyzvala jsem je, aby pomůcky pojmenovaly a zároveň zkusily uhodnout, co si budeme vyrábět. Děti byly šikovné a správně vše pojmenovaly. Chtěla jsem, aby si každý sám vyrobil jednu jitrnici, aby si ji mohly odnést domů. Protože nám zůstalo dostatek materiálu, vyrobili jsme si i jednu do třídy.

Pedagogická reflexe:

Děti se seznámily s lidovými tradicemi patřícími k masopustu, prožily si radost a veselí. Pohybová hra se jim líbila a hráli jsme ji několikrát po sobě. Nejvíce je zaujala výroba jitrnic. Vyráběl si ji každý dle své fantazie a velikosti. Někteří měli baculaté, někteří úzké dlouhé, dle libosti každého. Protože to byl poslední den strávený s tématem masopust, chtěla jsem po dětech, aby mi sdělily, co se jim za celý týden nejvíce líbilo. Všichni se shodli, že diskotéka, přehlídka masek a jitrnice. Děti byly veselé a šlo vidět, že mají upřímnou radost. Cíle, které jsem si stanovila, jsem naplnila.

10.4 Návštěva knihovny

Téma: Kniha je můj kamarád

Datum realizace: 1. 3. 2017

Charakteristika dětí:

Děti byly od rána v dobré náladě, nosily si do školy oblíbené knihy, které jim doma rodiče čtou. Společně s kamarády si je prohlížely a povídaly si o čem knížky jsou a od koho je dostaly. Chlapce tato aktivita bavila jen chvíli a přesunuli se do herny, kde si z pěnovek stavěli hradby. Atmosféra byla klidná a děti zapojily do prohlížení knížek i mne.

Cíle:

- Probudit v dětech zájem o četbu.
- Využívat knihu jako zdroj poznatků

- Uvědomit si sounáležitost s kolektivem
- Rozeznat různé druhy knih.

Pedagogická strategie:

- **Organizační forma:** Otevřené vyučování - komunitní kruh
- **Metody:** Diskuze, práce s knihou
- **Prostředky a pomůcky:** Knihy, časopisy

Průběh výstupu:**0-15 min**

V herně jsme si v komunitním kruhu společně prohlíželi knihy, které si děti přinesly. Každý se podělil s informacemi o svojí knize i o to, o čem kniha je. Povídali jsme si o tom, kde se knihy ukládají, kde všude knihy můžeme nalézt, z čeho se vyrábějí a proč? Poté jsme se šli na šatnu převléct a vyrazili jsme do blízké knihovny na besedu, kterou jsme měli domluvenou s paní knihovnicí.

15-45 min

Po příchodu do knihovny nás paní knihovnice přivítala a uvedla do prostor knihovny, kde měla pro děti připravený poučný a zábavný program. Ukázala jim pohádkové knihy, encyklopedie, seznámila děti s novými pojmy jako ilustrace, ilustrátor. Pokládala dětem různé otázky týkající se knih. Protože jsme společně s dětmi již některé věci probrali ve škole, děti správně na otázky odpovídaly a zasloužily si pochvalu od paní knihovnice. Ta jim nakonec za skvělou spolupráci přečetla pohádku, rozdala omalovánku a nabídla sladkost. Rozloučili jsme se a vrátili se do školy.

Pedagogická reflexe:

Dnešní den proběhl v klidném duchu. Všichni se těšili na návštěvu knihovny a také na to, jak se ostatním kamarádům budou moci pochlubit svojí knihou z domova. Byla jsem mile překvapená, že si všichni vzpomněli a nikdo knihu nezapomněl a také jsem mě potěšilo, kolik rodičů dětem čte. Děti po celý zbytek dne vzpomínaly na besedu v knihovně, jaké knihy tam viděly, které by si chtěly půjčit domů, což mě utvrdilo, že návštěva knihovny byla pro ně zpestřením, které nezažívají každý den a hlavně, že byly nadšené a potěšené. Doufám, že záliba v knihách v nich přetrvá i do dalších let a rády sáhnout po knize. Cíle, které jsem si stanovila na začátku aktivit byly naplněny.

10.5 Výroba knihy

Téma: Kniha je můj kamarád

Datum realizace: 3. 3. 2017

Charakteristika dětí:

Děti se postupně scházely do třídy. Některé si kreslily u stolečků obrázky s jarní tematikou, vzpomínaly na návštěvu knihovny, ostatní si hrály v herně. Děti rády malují a za celý týden již namalovaly tolik obrázků, že je samotné napadlo, že bychom si mohli udělat nějakou vlastní knihu, právě z těchto obrázků. Takovou, jako mají v knihovně. I když jsme pro ně měla připravený jiný plán, ráda jsem jim vyhověla a program změnila. Děti se těšily, až dorazí všichni a budou se moci o svůj nápad podělit.

Cíle:

- Rozvíjet jemnou a hrubou motoriku dětí.
- Osvojovat si psychomotorické dovednosti, zacházet s běžnými předměty, pomůckami, nástroji a materiály.
- Vážít si práce druhých lidí, vnímat kulturní a umělecké podněty, zachycovat skutečnosti pomocí různých výtvarných technik.
- Umí prožívat radost z vlastní tvůrčí práce.

Pedagogická strategie:

- **Organizační forma:** Komunitní kruh
- **Metody:** Experiment, diskuze, předvádění a pozorování
- **Prostředky a pomůcky:** Obrázky, pastelky, fixy, folie, laminátor, děrovačka, provázek.

Průběh výstupu:

0-15 min

V herně jsme se vrátili k návštěvě knihovny a děti, které přišly s nápadem vyrobit si knihu z nakreslených obrázků, se o tento nápad podělily s ostatními. Nechala jsem je, aby samy sdělily svoji představu o tom, jak má kniha vypadat, o čem kniha bude, co všechno by si tam přály mít a zda bude i k něčemu sloužit nebo bude na něco zaměřená. Byla jsem mile překvapená, jaké nápady děti měly. Než jsme se přesunuli do třídy, ještě jsem se děti zeptala na pár otázek. Zda vědí, jak se o knihy staráme, z čeho se vyrábějí? Jeden chlapec se s námi chtěl podělit o pohádku, kterou mu maminka včera četla před spaním, a tak jsem

děti vyzvala, aby se pohodlně usadily a nechali jsme chlapce pohádku převyprávět. Na to, že má čtyři roky, měl milý přednes a s nadšením pohádku vyprávěl.

15-30 min

Poté jsme se přesunuli do třídy ke stolečkům. Nechala jsem děti, aby mi samy sdělily, jaké budou potřebovat pomůcky a materiál a nijak jsem jim do toho nezasahovala. Jen jsem zpovzdálí sledovala a popřípadě poradila, pokud mě požádaly. Nejprve si společně vybraly obrázky, ze kterých chtěly knihu vytvořit. Zajímalo mne, proč právě vybraly ty, které vybraly. Ptala jsem se konkrétně jedné holčičky, která byla iniciátorem a přišla mi jako hlavní vedoucí skupiny. (Emilka, 5 let)

„Proč jsi Emilko vybrala právě tyto obrázky, když jich tady máte tolik? Podle čeho jsi je vybírala?“

„Teto, protože jsou asi nejkrásnější, nééé asi?“

„Aha, a ty ostatní obrázky se Ti nelíbí?“

„Líbí, ale ne tak moc, protože mají divný listy, a protože tady ten kreslil Hugo a on je přřavej a moc nekreslí, ale čmárá čáranice a já to v knížce nechci.“

„Hugo je mladší, a ještě tak dobře kreslit neumí, ale snaží se a myslím si, že by mu bylo líto, kdyby jeho obrázek v knížce nebyl?“ Nebylo by hezké, kdyby si každý vybral nějaký obrázek, který se mu líbí?“

„Každý jo, ale Hugo ne!“

„Emi, ale my jsme tady všichni kamarádi a pomáháme si a jsme na sebe milí. Ty jsi byla taky menší, měla tolik roků jako Hugo a nemrzelo by tě to, kdyby se tvůj obrázek nelíbil?“

„Tak jo, může si ho tam dát.“

Malou nepříjemnost jsme zdárně vyřešily a mohlo se pokračovat v tvoření knihy. Chtěla jsem aby, všichni přítomní měli v knize alespoň jeden obrázek. Vybrané obrázky jsem dětem zalaminovala do folií, protože manipulace s laminovačkou by byla pro děti náročná a zároveň v rámci bezpečnosti nepřipadalo v úvahu, aby děti samy laminovaly. Poté jsem s dohledem sledovala, jak pomocí děrovačky vytváří dírky. Následně vznikla velká diskuze, jak půjdou obrázky po sobě. Nakonec si nastříhaly provázek a dírkami provlékaly. Z dokončené knihy měly velkou radost a neustále si jí prohlížely a každý rodič, který do školy přišel si knihu musel prohlédnout. Byla jsem šťastná společně s dětmi, že se jim kniha povedla a měly z ní takovou radost.

Pedagogická reflexe:

Velice mě potěšila intervence dětí. Samy si z dřívější zkušenosti zvolily aktivitu, kterou chtěly. Byla jsem ráda, že v nich beseda v knihovně zanechala alespoň nějaké stopy a inspirovala je při tvorbě knihy. Výroba knihy byla celá v jejich režii a já měla funkci pouze rádce a pozorovatele. Potěšilo mne, že děti dokáží spolupracovat, a i přes malé obtíže, které jsme společnými silami vyřešili, se vše podařilo. Také jsem byla mile překvapená chlapcem, který převyprávěl pohádku, kterou mu maminka četla před spaním a bez ostychu se toho zhostil. Myslí si, že mnou zvolené cíle byly splněny.

10.6 Květinový závěs

Téma: Jaro se probouzí

Datum realizace: 6. 3. 2017

Charakteristika dětí:

Postupné scházení dětí bylo dnes trochu neklidné. Již s příchodem prvního dítěte, které nemělo příliš dobrou náladu se vše táhlo v tomto duchu. I ostatní přicházející byli podráždění, znechucení a moc se jim nechtělo. Nedobrou náladu změnil až příchod jedné holčičky, která dětem donesla vlastnoručně upečené sušenky ve tvaru květin a děti pod přílivem cukru pookřály a začaly spolupracovat. Při konzumaci sušenek jsem se jim pokusila nastítnit dnešní program a nikdo neměl námitek. Než jsme se všichni sešli, děti si hrály v herně a věnovaly pozornost kostkám a jiným činnostem. Situace se uklidnila a děti se příjemně naladily.

Cíle:

- Rozvíjet jemnou a hrubou motoriku dětí
- Rozvíjet komunikaci a spolupráci mezi dětmi
- Rozšiřovat a upevňovat si poznatky o jarní přírodě, vnímat měnící se přírodu.
- Podpořit prosociálního citění

Pedagogická strategie:

- **Organizační forma:** Komunitní kruh, kooperativní
- **Metody:** Rozhovor, diskuze, pozorování
- **Prostředky a pomůcky:** Barevné papíry, šablony, nůžky, lepidlo, provázek

Průběh výstupu:**0-15 min**

S dětmi jsme se sesedly do komunitního kruhu. Nejprve jsem se snažila zjistit co se přihodilo, že dnes atmosféra po ránu nebyla příliš příznivá. Nechala jsem každé dítě říct si svůj postoj a vyjádřit své pocity. Zde musím být objektivní a říct, že maximálně první dvě děti řekly opravdu své pocity, jak to cítily, ostatní již jen opakovaly. Poté jsem se snažila děti namotivovat pohybovou hrou **UVÍJÍME VĚNEČEK**.
Písnička: „Uvívíme věneček, ze všech našich kytíček, zapleteme do věnečku kvítek, lístek i větvičku. Jaké jméno máš? ... Tak pojď mezi nás“ - hru začíná učitelka a po vyslovení květin vybraných dětí se děti zapojí do řetězu a společně zpívají a vybírají další děti.

15-30 min

Poté se přesuneme do třídy ke stolečkům a podle připravených šablon si na barevné papíry obkreslíme tvary květin. Poté je vystříhneme. Připravíme si provázek, který umístíme mezi dvě květiny a slepíme. Nakonec je dotvoříme dle fantazie dětí a můžeme zavěsit. Květinové závěsy jsme si vyrobili jak do školky, tak si někteří vyrobili i pro sebe a vzali domů.

Pedagogická reflexe:

Po tom, co jsme s dětmi rozebrali jejich náladu a ranní rozpoložení, jsme se vhodně naladili a mohli jsme započít naplánované aktivity. Děti se začaly těšit a atmosféra se zlepšila. Zahráli jsme si i pohybovou hru a poté se přesunuli do třídy, kde si děti tvořily květinové závěsy. Ne všem se obkreslování a vystřihování dařilo, ale s dopomocí se vše podařilo. Musím zpětně aktivitu zhodnotit jako vydařenou, a nakonec se všichni zapojily, a dokonce si vytvořily závěsy i na doma. Cíle byly naplněny.

10.7 Bylinková zahrádka

Téma: Jaro se probouzí

Datum realizace: 10. 3. 2017

Charakteristika dětí:

Děti byly v průběhu týdne obeznámeny s aktivitou sázení bylinek-bylinkové zahrádky. Měly za úkol rozmyslet si jaké bylinky by si chtěly vysadit. Postupně přicházely s názvy bylinek a někteří svoje bylinky i donesly. Ti, co si donesly z domova, všem okolo ukazovaly a seznamovaly je, o jakou bylinku se jedná. Bylo milé je pozorovat a vnímat. Nálada ve třídě byla pozitivní a děti se věnovaly samy sobě.

Cíle:

- Seznámit děti s druhy bylinek.
- Rozvíjet zájem o zahradničení.
- Rozvíjet komunikativní dovednosti.
- Posilovat přirozené poznávací city.
- Rozvíjet estetické vnímání.

Pedagogická strategie:

- **Organizační forma:** Komunitní kruh
- **Metody:** Rozhovor, diskuze, Experiment, práce s knihou
- **Prostředky a pomůcky:** Květináč, hlína, semena bylinek, obrázky, voda, tvrdý papír, pastelky, folie, laminovačka

Průběh výstupu:**0-10 min**

Po příchodu všech jsme se přesunuli do herny do komunitního kruhu. Rozprostřela jsem před děti obrázky s bylinkami a snažili jsme se je poznat a pojmenovat. Poté jsme si říkali k čemu vlastně bylinky slouží, kde je můžeme používat? Nakonec jsme dětem přečetla úryvky z knih o bylinkách a jejich různé možnosti využití a poté jsme se přesunuli na zahradu, kde jsme do předem přichystaných květináčů sadili bylinky.

10-30 min

Děti si osahaly hlínu, náradí, které potřebovaly k sázení bylinek. Ne všem byla hlína na rukou příjemná. Zapojily se jen ti děti, kteří chtěli. Připravily si květináče s hlínou a vybraly i bylinky, které chtěly sadit. Poté jsme každý květináč označili názvem bylinky a zafoliovali. Nakonec jsme je zalili a umístili je na předem určené místo. Zopakovali jsme si vše, co jsme zasadili a přesunuli jsme se zpět do třídy.

Pedagogická reflexe:

Sázení bylinek bylo pro děti zajímavé. Ne moc často jsou tyto aktivity zařazovány. Dětem, ne všem bylo příjemné „vrtat“ se v hlíně. Většinou je to pro ně zábava hrát si s bahnem, které si právě vytvoří z hlíny a vody. Vděčná aktivita. V tomto případě šlo však o sázení bylinek. Děti, které si přinesly bylinky z domova si je opatrovaly, a střežily po celou dobu. Byla jsem mile překvapená, že krom toho, že si je donesly, tak o nich i určité věci věděly. Samotné sázení proběhlo bez problémů a děti vše zvládly bez mé zásadní pomoci. Zajíma-

ly se o vše, co mělo spojitost se sázením a následným uskladněním bylinek. Mé cíle byly naplněny.

10.8 Výprava za sněženkou

Téma: Jaro se probouzí

Datum realizace: 17. 3. 2017

Charakteristika dětí:

Dnes jsme si s rodiči domluvili brzký příchod dětí do MŠ. Měli jsme v plánu s dětmi vyrazit do okolí a hledat jarní květiny. K tomu jsme si přibalili lupu, atlas květin a malé občerstvení. Děti byly v dobré náladě a těšily se na dobrodružství. Bohužel se nám vyskytla komplikace, kdy jeden tatínek přivezl holčičku do MŠ, kdy jsme již byli v půlce cesty a museli se pro ni vracet přes ne zcela přijatelnou cestu. Prodírali jsme se křovím a přelézali jsme spadené stromy. Po láskyplném setkání jsme přibrali holčičku a vydali jsme se pokračovat v procházce.

Cíle:

- Rozvíjet kooperativní dovednosti.
- Rozvíjet jemnou a hrubou motoriku.
- Rozvíjet slovní zásobu.
- Rozpoznat druhy jarních květin.

Pedagogická strategie:

- **Organizační forma:** Skupinová
- **Metody:** Rozhovor, diskuze, pozorování, vycházka
- **Prostředky a pomůcky:** Lupa, atlas květin

Průběh výstupu:

0-10 min

Po příchodu všech jsme si sdělili potřebné informace, občerstvili jsme se, sbalili vše potřebné a mohli jsme vyrazit do okolí.

10-60 min

Děti byly natěšené a plné očekávání. Po cestě jsme si opakovali druhy jarních květin a také jsme rozebírali vše, co jsme cestou potkali a děti nějakým způsobem zaujalo. Prošli jsme okolí, zavítali jsme i do lesa, kde jsme si prohlíželi mech a pučící stromy. V zahradních

koloniích jsme nakonec přece jen našli místa posetá sněženkami, a dokonce i pučící narcisy. Děti dostaly prostor i k volným hrám, zahrály si na schovávanou, v poklidu jsme se občerstvili na paloučku u lesa a vydali jsme se na cestu zpět do MŠ.

Pedagogická reflexe:

Tento den bych celkově zhodnotila jako velice vydařený. Děti, které přišly do MŠ a zúčastnily se dopolední výpravy si to nadmíru užily. Povídali jsme si o přírodě a květinách. Pod lupou jsme pozorovali pučící pupeny, mechy atd. Strávili jsme dopoledne v lese a okolí. Děti se vydováděly při hrách, posvačili jsme na čerstvém vzduchu, a nakonec jsme našli i sněženky a jako bonus i pučící narcisy. Děti si se zájmem každou květinu prohlédly, popsalý, ovoněly a myslím si, že předem vytyčené cíle byly splněny.

10.9 Ovocný salát

Téma: Jaro se probouzí

Datum realizace: 20. 3. 2017

Charakteristika dětí:

Vše od rána se neslo v klidné atmosféře. Děti postupně přicházející si přinášely různé druhy ovoce, protože již v minulých dnech byly upozorněny, že budeme na konci týdne vyrábět z ovoce. Předem jsme neměli jasně určené, co přesně z ovoce vytvoříme, tak jsme děti držela v nevědomosti a zároveň napjaté a zvědavé. Samozřejmě chodily a vyptávaly se, co z ovoce vyrobíme a na co ho měly přinést. Vše jsem jim neprozradila, jen jsem jim sdělila, že jim to bude určitě chutnat, a hlavně si to udělají tak, jak mají rády. Než se sešly všechny děti, tak si přítomné hrály v herně nebo kreslily u stolečků. Se zájemci jsem hrála pexeso.

Cíle:

- Rozpoznat druhy ovoce.
- Rozvoj jemné a hrubé motoriky.
- Respektovat individuální odlišnosti ostatních

Pedagogická strategie:

- **Organizační forma:** Komunitní kruh
- **Metody:** Rozhovor, diskuze, experiment

- **Prostředky a pomůcky:** Mísa, ovoce, příborový nůž, prkénko, klapky na oči, lžičky

Průběh výstupu:

0-10 min

Sesedli jsme se v herně v komunitním kruhu, kdy si děti do kruhu podaly ovoce, které si přinesly z domova. Každé dítě nám představilo ovoce, které si přineslo a blíže nám ho popsal. Jeho tvar, barvu, chuť. Potom nás mohlo obeznámit s pokrmem, kde se jeho ovoce dá použít. Zeptala jsem se, zda můžeme ovoce zařadit do zdravého jídelníčku. Měla jsem připravené i obrázky s netradičním ovocem, které se ne tak často vidí. Některé děti ovoce poznaly, jiní se nechali rádi poučit. Bylo potěšující, že všechny děti dokázaly nasát atmosféru a neměly potřebu vyrušovat nebo se zaobírat jinými činnostmi.

10-30 min

Odebrali jsme se do třídy, kde jsme již měli přichystané misky, nožičky a prkénka na krájení ovoce. Také jsme zde měli klapky na oči, protože jsem chtěla děti vyzkoušet, zda poznají ovoce i podle chuti. Poznaly všechny děti. Poté jsem jim nechala už prostor pro vlastní realizaci a jen přihlížela, jak se s vervou pustily do čištění ovoce a krájení. Vzhledem k tomu, že se snažíme vést děti k samostatnosti a všechny děti jedí příborem, neměl nikdo žádný problém s manipulací s nožem. Každé z dětí si dle své libosti připravilo do misky ovocný salát z nakrájeného ovoce a poté si ho v rámci svačinky vychutnaly. Kdo chtěl mohl nabídnout či ochutnat salát kamaráda.

Pedagogická reflexe:

Dnes jsme začali tím, že jsem dětem položila otázku, zda ovoce patří do zdravého jídelníčku? Potom jsem nachystala doprostřed komunikačního kruhu obrázky s netradičním ovocem. Převážnou většinu dětí poznaly. Každé dítě, které si přineslo z domova ovoce, mělo možnost nám o něm něco říct. Všichni ostatní se zájmem poslouchali a zajisté si i něco zapamatovali. Poté jsme se přesunuli ke stolečkům, kde byly nachystané pomůcky. Každé dítě mělo u svého svoje pomůcky. Pro oživení aktivity jsme si pomocí chutí snažili rozpoznat druh ovoce. Ani to nedělalo dětem žádné problémy. Konečný výtvar, ovocný salát byl sladkou tečkou za dnešní aktivitou. Děti byly spokojené. Cíle byly naplněny.

10.10 Tik, tak hodiny

Téma: Škola volá

Datum realizace: 27. 3. 2017

Charakteristika dětí:

Vzhledem k tomu, že máme mezi dětmi i předškoláky a ti již nosí hodinky, zatím jen jako doplněk, tak téma, které jsme měli v plánu bylo pro ně vhodné. Na magnetické tabuli jsme měla připevněné různé druhy hodin. Děti si ihned po příchodu začaly tabuli prohlížet a mezi sebou diskutovat, co že je to za hodiny a někteří znázorněný čas i poznaly. Klima ve třídě bylo příjemné. Nikdo z hrajících si děti nevyrušoval ostatní. Kdo chtěl mohl jen tak relaxovat na koberci nebo si u stolečků hrát stolní hry.

Cíle:

- Získat představu o významu času, roční doby, měsíce, dny v týdnu, včera...
- Mít povědomí o plynutí a měření času.
- Rozvíjet schopnost organizovat si čas pro různé činnosti
- Rozlišovat druhy hodin
- Rozvíjet sluchovou percepci, soustředit se a u činností vytrvat.

Pedagogická strategie:

- **Organizační forma:** Komunitní kruh
- **Metody:** Rozhovor, diskuze, hra
- **Prostředky a pomůcky:** Různé druhy hodin (s kyvadlem, kukačky, hrací hodiny, funkční i rozbité, dětské, papírové), obrázky hodin, audio nahrávka

Průběh výstupu:

0-15 min

Pomalu jsem se přesunula do herny a nenápadně zpustila CD se zvuky hodin a budíků čekala reakci dětí. Děti ihned přestaly v tom, co dělaly a šly za zvukem. Ptaly se, co to je? Pokrčila jsem rameny a jen je ještě chvíli nechala přemýšlet, co je bude napadat. Starší děti uhádly, že jsou to nějaké hodiny a také poznaly budík. Sesedly se okolo mne a začali jsme si o hodinách povídat. K čemu nám slouží, jaké druhy hodin děti znají? To už pro některé bylo složitější, tak jsem jim ukazovala obrázky a děti zkoušely uhádnout. Pokládala jsem dětem různé otázky o tom, kde hodiny kupujeme, jak se obchod jmenuje? Když se nám hodiny pokazí, kdo nám je opraví? Poté jsme si audio nahrávku pustili znova a děti zkoušely již správně poznat konkrétní zvuk.

15.30 min

V herně jsme si zahráli sluchovou hru: „Na budíka“. Vybrali jsme společně dva budíky, které měly odlišné zvonění a zvolili jsme jedno dítě „hodinář“, aby se otočil zády ke stolu, na kterém budíky ležely. Pustili jsme zvuk jednoho z budíků a po doznění zvuku se „hodinář“ otčí a musí určit správný budík. Obměna hry je zvyšování budíků, kdy už je složitější určit, který budík zazvonil.

Pedagogická reflexe:

Dětem se aktivity dnešního dne velice líbily. Veškeré činnosti a aktivity, které jsou spojené se zvuky či hudbou jsou jim velice blízké. Nejprve jsme měla obavy, aby je zvuk hodin a budíků po chvíli neomrzela, ale za pár minut jsem se ujistila, že je to pro ně zábavné a pohltilo je to. Děti byly bystré a většinu zvuků poznaly. Rozeznat druhy hodin pro ně již bylo obtížnější. Znalý omezený počet. Ukázala jsme si hodiny, se kterými se v dnešní době již moc neseťkáváme a něco málo jsme si o nich řekli. Hra na „hodináře“ je bavila moc, vystřídalaly se všechny děti, ale hru jsme museli opakovat několikrát dokola. Cíle byly splněny.

11 HODNOCENÍ A EVALUACE

Předmět hodnocení	Vlastní hodnocení	Hodnocení z hlediska pozorovatele	Cíl
Aktivity v rámci projektu MŠPZ	Z mého pohledu kladem tohoto programu je jeho celistvost a provázanost se všemi složkami zdraví. Nejde tedy jen o zdraví fyzické, ale také psychické, o zdraví prostředí, ve kterém žijeme o zdravé sebevědomí, o schopnost řešit problémy, zdravé sociální prostředí apod., protože všechny tyto složky zdraví se vzájemně ovlivňují a pokud jedna oblast není správně naplněna, může mít negativní dopad na jinou složku zdraví. Jedná se tedy o celkový pocit pohody, jež nakonec jedinec dosahuje.	<p>Tematicky i obsahově vycházely z konkrétně zpracovaných třídních programů. Zvolené pedagogické záměry cíleně navazovaly a rozvíjely předcházející poznatky, praktické zkušenosti a dovednosti dětí a citlivě se přizpůsobovaly jejich individuální potřebám.</p> <p>Organizace činností byla zcela přirozená a plynulá, náročnější skupinové činnosti byly z hlediska efektivity pedagogického procesu vhodně zajištěny další osobou. Děti měly dostatečný časový prostor k dokončování práce.</p> <p>Zvolené metody byly pestré a vhodné, odpovídaly věkově heterogenní skupině dětí i jejich individuálním či specifickým potřebám.</p> <p>Vzájemná komunikace a interakce mezi uči-</p>	<p>Ověřit vhodnost programu MŠ podporující zdraví v praxi.</p> <p>Rozvíjet v dětech kladný vztah ke zdravému životnímu stylu a podpoře zdraví.</p>

		<p>telkou a dětmi i mezi dětmi navzájem byly vstřícné, otevřené a vyvážené.</p> <p>Děti se v prostorách tříd velmi dobře orientovaly, byly samostatné. I bez aktivní účasti učitelky.</p>	
--	--	---	--

Tabulka č. 2 *Hodnocení evaluace*

11. 1 Evaluace

Projekt, který jsem navrhla v rámci školního kurikula podpory zdraví, abych tak splnila požadavky, cíle mateřské školy podporující zdraví, bude realizován od nového školního roku 2017. Jedná se o projekt, který bude realizován celý školní rok, bude hodnocen průběžně z pohledu, rodičů, pedagogických a provozních zaměstnanců. Vzhledem k tomu, že tento projekt má sloužit mateřské škole až od září, nejsem schopna zcela vyhodnotit, jak náročná bude realizace v praxi. Co vidím již teď možná jako problémové, může být přístup ostatních učitelek, protože je nutné „přetvořit“ ve škole nejen školní vzdělávací program na program podpory zdraví, ale změnit v tomto ohledu vše. Musí být naplněny všechny podmínky (vybavenost, volnost pohybu, možnost odpočinku dle potřeb dítěte, možnost volby apod.). Je tedy nutné, aby se s projektem ztotožnili jak všichni zaměstnanci školy, tak především rodiče. Jako další možnou nevýhodu vidím uvedení do praxe. Bude potřeba naučit se správně komunikovat s dětmi, tak abychom jim nechali svobodu, byli jim partnery. Věřím, že pokud se vše podaří, mohl by být projekt úspěšným posunem vpřed a z dětí vychovávat osobnosti s úctou ke zdraví, vybavenými dovednostmi, kterým se naučily.

ZÁVĚR

Cílem mé práce bylo prezentovat současné poznatky o výchově ke zdraví, popsat možnosti podpory zdraví v podmínkách mateřské školy navrhnou a ověřit kurikulum podpory zdraví pro konkrétní mateřskou školu. V rámci projektu jsem sestavila program, kdy byl vzdělávací obsah uspořádán do pěti podtémat, která byla odvozena z pěti hledisek – Identita, Společenství, Změny v přírodě, Aktivita, Zdravý životní styl. Podtémata vznikla v souladu s osobními a celospolečenskými cíli, které mají směřovat k výchově nezávislého a zodpovědného člověka, který bude umět žít v harmonii sám se sebou, s ostatními lidmi i s přírodou a bude své prostředí aktivně ochraňovat. Jde v podstatě o pět obecných okruhů, které zasahují všechny oblasti vzdělávání včetně kompetencí, kterých by mělo dosáhnout dítě odcházející z mateřské školy, na základě svých možností a vymezují učební nabídku a charakterizují smysl a obsah jednotlivých podtémat. V rámci daného podtématu byly dětem vytvářeny příležitosti a připravovaná vzdělávací nabídka, která se k příslušným hlediskům vztahovala a mým cílem bylo ověření vhodnosti programu v praxi. Projekt by měl sloužit jako zkušební projekt pro mateřskou školu, která zatím nebyla s žádným projektem zaměřeným na podporu zdraví obeznámena, ale má zájem se v budoucnu zapojit do programu „Zdravá mateřská škola“.

V celé praktické části a zejména v samotném projektu jsem se zaměřila na to, abych plnila požadavky Zdravé mateřské školy. Jak jsem již více zmiňovala, mým cílem bylo ověřit vhodnost programu v praxi mateřské školy a také rozvíjet v dětech kladný vztah ke zdravému životnímu stylu a podpoře zdraví. Z mého pohledu, se podařilo dosáhnout i naplnění cílů v konkrétních aktivitách. Ze strany přihlížející učitelky taktéž nebylo shledáno nic, co by narušovalo náplň programu. Děti byly aktivní, spolupracovaly a celkově si aktivity užívaly.

Jako problémové se může ukázat přijetí projektu učitelkami, kdy bude potřeba zaujmout jiný přístup ve vzdělávání a komunikaci s dětmi a také je nutné, aby se s projektem ztotožnili i ostatní zaměstnanci školy a především rodiče. Věřím, že pokud se vše podaří, mohl by být projekt úspěšným posunem vpřed a z dětí vychovávat osobnosti s úctou ke zdraví, vybavenými dovednostmi, kterým se naučily.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BAŠKOVÁ, Martina. *Výchova k zdraví*. Martin: Osveta, c2009, 226 s. ISBN 978-80-8063-320-2.
- [2] BEČVÁŘOVÁ, Zuzana. *Současná mateřská škola a její řízení*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, 154 s. ISBN 80-7178-537-7.
- [3] BENNET, N., GLATTER, R. a R., LAVAŘIC. 1994. *Improving Educational Management*. London: Paul Chapman Publishing. ISBN 1-85396-277-5.
- [4] ČELEDOVÁ, Libuše a Rostislav ČEVELA. *Výchova ke zdraví: vybrané kapitoly*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3213-8.
- [5] ČEVELA, Rostislav, Libuše ČELEDOVÁ a Hynek DOLANSKÝ. *Výchova ke zdraví pro střední zdravotnické školy*. Praha: Grada, 2009. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-2860-5.
- [6] FULGHUM, Robert, *Všechno, co opravdu potřebuji znát, jsem se naučil v mateřské školce*, Argo, 2003, ISBN: 80-7203-538-X
- [7] HAVLÍNOVÁ, Miluše, Jana HAVLOVÁ, 1995. *Zdravá mateřská škola: Výchova dětí od 3 do 8 let*. Praha: Portál, 141 s. ISBN 80-7178-048-0.
- [8] HAVLÍNOVÁ, Miluše a kol., 1998. *Program podpory zdraví ve škole*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-263-7.
- [9] HAVLÍNOVÁ, Miluše, 2006. *Program podpory zdraví ve škole: rukověť projektu Zdravá škola. 2., rozš. vyd.* Praha: Portál, 311 s. ISBN 80-7367-059-3.
- [10] HAVLÍNOVÁ, Miluše, Eliška VENCÁLKOVÁ a Jana HAVLOVÁ, 2008. *Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole: aktualizovaný modelový program podpory zdraví (dokument a metodika)*. 3. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 223 s. ISBN 978-80-7367-487-8.
- [11] JEŘÁBKOVÁ, Blanka. *Mateřská škola jako životní prostor*. 1. vyd. Brno: Masakova univerzita, 1993, 231 s. ISBN 802100830x.
- [12] KOPŘIVA, Pavel, *Naše mateřská škola na cestě ke zdraví*. 1. vydání Kroměříž: Spirala, 1996

- [13] KOŤÁTKOVÁ, Soňa. Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014, 256 s. ISBN 978-80-247-4435-3.
- [14] MACHOVÁ, Jitka a Dagmar KUBÁTOVÁ. Výchova ke zdraví. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2715-8.
- [15] OPRAVILOVÁ, Eva a Vladimíra GEBHARTOVÁ. Rok v mateřské škole: učebnice pro pedagogické obory středních, vyšších a vysokých škol. Praha: Portál, 2003. Kurikulum předškolní výchovy. ISBN 80-7178-847-3.
- [16] PRŮCHA, Jan, 2005. Moderní pedagogika. Vyd. 3. Praha: Portál. ISBN 80-7367-047-X.
- [17] PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. Pedagogický slovník. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013, 395 s. ISBN 978-80-262-0403-9.
- [18] SMOLÍKOVÁ, Kateřina et al., 2006. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání 2004. Praha: VÚP. ISBN 80-87000-00-5.
- [19] SVOBODOVÁ, Eva. Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program. Praha: Portál, 2010. ISBN 9788073677749.
- [20] SVOBODOVÁ, Jarmila, 1998. Zdravá škola včera a dnes. Praha: Paido, 47 s. ISBN 80-8591-153-2
- [21] SVOBODOVÁ, Jaroslava, 2004. Projekt Zdravá škola – Škola podporující zdraví. In STRELEC, S. (ed). Studie z teorie a metodiky výchovy I. Brno: PdF MU ve spolupráci s MSD. ISBN 80-86633-21-7.
- [22] SYSLOVÁ, Zora. Autoevaluace v mateřské škole: cesta ke kvalitě vzdělávání. Praha: Portál, 2012. ISBN 9788026201830.
- [23] ŠMELOVÁ, Eva. Mateřská škola: teorie a praxe I. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. ISBN 80-244-0945-8.
- [24] WIEGEROVÁ, Adriana. Učiteľ – škola – zdravie: pohľad na cieľový program zdravotnej výchovy cez názory a postoje učiteľov 1. stupňa škol. Bratislava: Regent, 2005. ISBN 80-88904-37-4.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR	Česká republika
INDI	Indikátory; evaluační nástroj v programu podpory zdraví
KPZ	Kurikulum podpory zdraví
MŠ	Mateřská škola
MŠPZ	Mateřská škola podporující zdraví
PPP	Pedagogicko-psychologická poradna
P1	Princip: Respekt k přirozeným lidským potřebám jednotlivce
P2	Princip: Rozvíjení komunikace a spolupráce
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
ŠKPZ	Školní kurikulum podpory zdraví
ŠPZ	Škola podporující zdraví
SZÚ	Státní zdravotní ústav
TKPZ	Třídní kurikulum podpory zdraví
WHO	World Health Organization – Světová zdravotnická organizace
ZMŠ	Zdravá mateřská škola
ZŠ	Základní škola
Z1	Zásada/podmínka: Učitelka podporující zdraví
Z2	Zásada/podmínka: Věkově smíšené třídy
Z3	Zásada/podmínka: Rytmický řád života a dne
Z4	Zásada/podmínka: Tělesná pohoda a volný pohyb
Z5	Zásada/podmínka: Správná výživa
Z6	Zásada/podmínka: Spontánní hra
Z7	Zásada/podmínka: Podnětné věcné prostředí
Z8	Zásada/podmínka: Bezpečné sociální prostředí
Z9	Zásada/podmínka: Participativní a týmové řízení

- Z10 Zásada/podmínka: Partnerské vztahy s rodiči
- Z11 Zásada/podmínka: Spolupráce mateřské školy se základní školou
- Z12 Zásada/podmínka: Začlenění mateřské školy do života obce

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obr. č. 1 Model přirozených lidských potřeb, A. Maslow.</i>	<i>22</i>
---	-----------

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka č. 1</i> Aktivita vycházející z třídního kurikula programu MŠ podporující zdraví.....	60
Tabulka č. 2 Hodnocení evaluace	80